

Textaktivitet

Ett exempel på metaspråk för textsamtal i formativt syfte

mikael.nordenfors@svenska.gu.se

Upplyningsvis:

1. Ni kan få föreläsningen på PDF i efterhand
2. Det kommer en referenslista sist i PP:n
3. Det går bra att avbryta under tiden; vi kör efter principen "Hamlet om vi hinner"
4. Jag är gymnasielärare/-lektor i svenska och historia och sedan 2005 verksam vid GU som lektor i svenska med didaktisk inriktning
5. Min dialekt kommer sig av att jag är född i Kiruna, uppvuxen i Ängelholm men boende i Göteborg sen 1993 ... (Jag är alltså inte från Halmstad.)

”Teoretiskt”

”Praktisk teori”

Bakgrund och fundament

Texter och skrivande

Genre och textaktivitet

De 6 textaktiviteterna

Textaktiviteten förklaring

Undervisning och textsamtal

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Allmän bakgrund

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Why me?

Mikael Nordenfors är fil.dr och lektor i svenska med didaktisk inriktning på institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet, och har mångårig erfarenhet av undervisning i både skola och lärarutbildning. Hans forskning rör bland annat utvecklingsdrag i elevers texter.

ELEVERNAS TEXTER

Redskap för textanalys, textsamtal och bedömning

Elever måste ges stora möjligheter att utveckla sitt skrivande genom hela skoltiden. Därför behöver deras lärare erbjuda en systematisk skrivundervisning som omfattar dels konkreta exempel på hur språket i olika texter ser ut, dels ett textanalytiskt metaspråk som kan användas för att samtala om texter och som knyter an till läroplanernas intentioner om språkutveckling.

Med hjälp av exempel från elevers egna texter diskuterar författaren ett brett urval av centrala språk- och litteraturvetenskapliga begrepp. Bland annat presenteras textbindning, textaktivitet och genre samt olika narratologiska begrepp. I varje kapitel knyts resonemangen till läroplanerna och deras kunskapskrav.

Elevernass texter riktar sig dels till studenter som läser svenska och svenska som andraspråk i grund- respektive ämneslärarprogrammets olika kurser. Dels riktar den sig till verksamma lärare i dessa och andra ämnen i grund- och gymnasieskolan.

MIKAEL NORDENFORS | ELEVERNASS TEXTER

Art.nr 38348

I S B N 978-91-44-09711-4

9 789144 097114

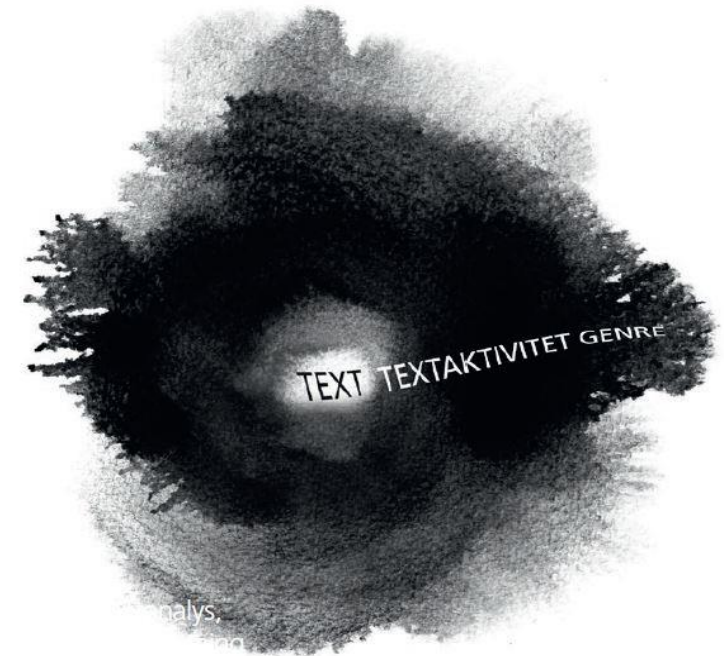
studentlitteratur.se

Studentlitteratur

ELEVERNASS TEXTER

Redskap för textanalys,
textsamtal och bedömning

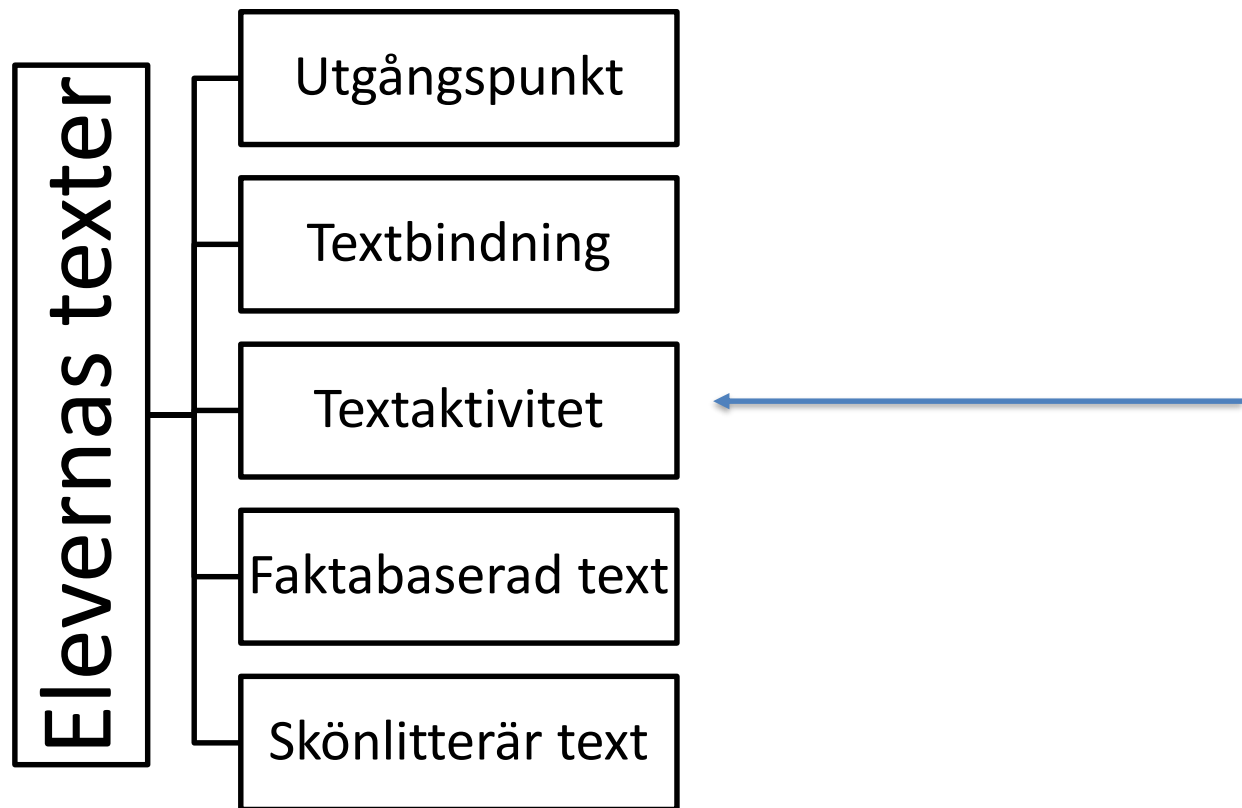
MIKAEL NORDENFORS

Boken i ett nötskal

Med hjälp av exempel från elevers egna texter introducerar den här boken ett antal språk- och litteraturvetenskapliga begrepp. Utöver det diskuterar den både texter och begrepp i relation till svenskämnet så som det ser ut i de nuvarande läroplanerna för grund- och gymnasieskola.

Slutgiltig indelning

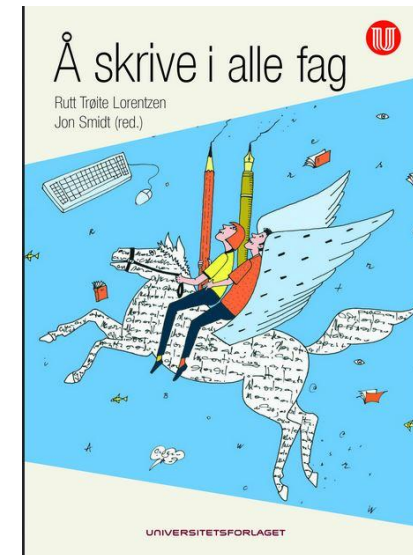
Bokens grundhållning – två nivåer för bedömning i formativt syfte: *undervisningens och prestationens*

Den andra nivån handlar om att eleven får respons på sådant som hen själv kan utveckla i relation till uttalade krav för texten.

I praktiken kan den andra nivån omfatta dels att läraren ger respons (Martin 1999:125) i ett textsamtal, dels att läraren som komplement ordnat med grupper för kamratrespons (Hoel 2001). Sådana samtal behöver/ska dock inte handla om betygsbokstäver. **Däremot kan de mycket väl baseras på kunskapskravens termer för text för att ge responsen systematisk skärpa.**

”Historik” och tendenser i tiden

- Stark amerikansk tradition kring ”composition” genom ett expressivt skrivideal – talang har man (med sig hemifrån) även om den kan lockas fram i skolan. Låt eleven skriva ifred! ”Writing without teachers”
- Tanken om ”writing across the curriculum” genom bl.a. engelska och australiska projekt som Write it right och Breakthrough to Literacy, 60-80-tal och framåt
- Explicit skriv-, läs- och textundervisning = interventionistiskt och kompensatoriskt ideal som motreaktion mot ”Benevolent inertia”, ”välvillig inaktivitet” (jfr Linderoths diskussion av konstruktivismens ” eget arbete”-tendens under 90-talet)
- Norsk läroplan – skrive og lese i alle fag og trinn (ämnen och årskurser) från 2006 (del i det s.k. Kunnskapsløftet)
- Internationella och nationella uttryck för kunnande och kompetens, t.ex. *DeSeCo*, *Läroplanen* och *Läslyftet*

OECD: DeSeCo – mål och kompetenser för samhällsmedborgare

Individual and collective goals and competencies

Success for individuals

Including:

- Gainful employment, income
- Personal health, safety
- Political participation
- Social networks

Success for society

Including:

- Economic productivity
- Democratic processes
- Social cohesion, equity and human rights
- Ecological sustainability

Require:

- Individual competencies
- Institutional competencies
- Application of individual competencies to contribute to collective goals

DeSeCo= Definition of Selected (Key) Competencies

DeSeCo – kategori 1, att använda ”verktyg/redskap”

Competency Category 1: Using Tools Interactively

The social and professional demands of the global economy and the information society require mastery of socio-cultural tools for interacting with knowledge, such as language, information, and knowledge, as well as physical tools such as computers.

Using tools interactively requires more than having access to the tool and the technical skills required to handle it (e.g. read a text, use software). Individuals also need to create and adapt knowledge and skills. This requires a

Why

- The need to keep up to date with technologies
- The need to adapt tools to own purposes
- The need to conduct active dialogue with the world

What competencies

- A. Use language, symbols and texts interactively
- B. Use knowledge and information interactively
- C. Use technology interactively

Den svenska läroplanen (LGR)

”[s]kolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt”

Ordet ”skolan” – 4 tolkningar

1. Ja, ja, det rör inte mitt ämne och därför inte mig
2. Ja, ja, det är viktigt men det får svensklärarna ta hand om
3. Ja, ja, det gör ju redan varje ämne på sitt vis – hoppas jag ...
4. Ja, ja, det gör vi redan – systematiskt och på ett gemensamt vedertaget vis, åtminstone sett till ett par gemensamma nämnare som vi alla är överens och medvetna om.

(Skolverket, 2011:13, fetstil i original)

Läroplanen sänder ut lite olika signaler

1. Kraven på texter i *svenska* (här år 9, betyget A)

Eleven kan skriva olika slags texter med god **språklig variation**, välutvecklad **textbindning** samt väl fungerande **anpassning till texttyp**, språkliga normer och **strukturer**. De berättande texter eleven skriver innehåller välutvecklade **gestaltande beskrivningar** och **berättargrepp** samt **dramaturgi** med komplex uppbyggnad. Eleven kan söka, välja ut och **sammanställa information** från ett varierat urval av källor och för då välutvecklade och väl underbyggda **resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans**.

Sammanställningarna innehåller välutvecklade och nyanserade **beskrivningar** och **förklaringar**, välutvecklat **ämnesrelaterat språk** samt väl fungerande **struktur, citat och källhänvisningar**.

2. Kraven på texter i exempelvis *kemi* (här år 9, betyget A)

Eleven kan skapa **välutvecklade** texter och andra framställningar med **god** anpassning till syfte och målgrupp.

Samtidigt ska alla lärare kunna vara exempelvis *ämneslärare* (citat ur Läslyftsmodul)

En grundtanke är att **alla lärare är ämneslärare**. Ämnesläraren är expert inte bara på sitt eget ämnesinnehåll utan också på de texttyper som förekommer i det egna ämnet. Fyra av modulens delar innehåller en grundartikel och tre inriktningsartiklar. Inriktningsartiklarna fördjupar innehållet i grundartikeln ur olika ämnesspecifika perspektiv. Inriktningarna är olika i varje del, och lärarna väljer den inriktningsartikel som ligger närmast det eller de ämnen som de undervisar i. I exempelvis del 3 finns det inriktningsartiklar i ämnena svenska, fysik och religion medan det i del 4 finns inriktningsartiklar i ämnena svenska som andraspråk, biologi och historia.

Svenskämnets krav kan kanske användas för ett ämnesgemensamt fokus?

Svenska

Eleven kan skriva olika slags texter med god **språklig variation**, välutvecklad **textbinding** samt väl fungerande **anpassning till texttyp**, språkliga normer och **strukturer**. De berättande texter eleven skriver innehåller välutvecklade **gestaltande beskrivningar** och **berättargrepp** samt **dramaturgi** med komplex uppbyggnad. Eleven kan söka, välja ut och **sammanställa information** från ett varierat urval av källor och för då välutvecklade och väl underbyggda **resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans**. Sammanställningarna innehåller välutvecklade och nyanserade **beskrivningar** och **förklaringar**, välutvecklat **ämnesrelaterat språk** samt väl fungerande **struktur, citat och källhänvisningar**.

Kemi

Eleven kan skapa **välutvecklade** texter och andra framställningar med **god** anpassning till syfte och målgrupp.

Vad innebär innehållsorden i svenskämnets kravuppställning?

Vad behöver man som lärare kunna för att sedan omsätta det till undervisning och därefter/där inom bedömning?

Eleven kan skriva olika slags texter med god **språklig variation**, välutvecklad **textbindning** samt väl fungerande **anpassning till texttyp**, språkliga normer och **strukturer**. De berättande texter eleven skriver innehåller välutvecklade **gestaltande beskrivningar** och **berättargrepp** samt **dramaturgi** med komplex uppbyggnad. Eleven kan söka, välja ut och **sammanställa information** från ett varierat urval av källor och för då välutvecklade och väl underbyggda **resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans**. Sammanställningarna innehåller välutvecklade och nyanserade **beskrivningar** och **förklaringar**, välutvecklat **ämnesrelaterat språk** samt väl fungerande **struktur, citat och källhänvisningar**.

Språklig variation

Meningsuppbyggnad, metaforik, ämnesspecifika termer och grammatisk struktur, allmän ordvariation – ordförråd

Textbindning

Sambandsord, röd tråd, rubricering, nivåer/hierarkier av ord, styckestruktur

Anpassning till texttyp

Genremedvetenhet, textaktivitetskunskap

Källhänvisningar

Citat, referat, tillämpning/funktion för dessa

Etc. etc.

Men man får ta en sak i taget, ordentligt och långsamt ...

--- väl fungerande **anpassning till texttyp** ---

Genre- och textaktivitetskunskap

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Några fundament för i dag

Bedömningens generella syften

- Kartlägga kunskaper
- Värdera kunskaper, t.ex. genom betyg (för differentiering)
- **Återkoppla för lärande**
 1. **Medvetandegöra befintligt lärt**
 2. **Medvetande göra nytt lärande**
- Utvärdera undervisning
- Entusiasmera? Motivera?

Erickson – bedömningens ("månne eviga") grundfrågor

Varför. Syftet med bedömningen – formativt, summativt i relation till vad, t.ex. riktningen – mot undervisningen, mot lärandet?

→ **Vad:** Konstruktet. Det som ska läras, undervisas och sedan bedömas.

→ **Hur.** Metoder för bedömning – t.ex. sambedömning –, uppgiftstyper men inte minst kravnivåer och den återkoppling vi är "skyldiga" att göra i relation till dessa kravnivåer – hos oss kunskapskrav, samt de tecken på saker som vi vill bedöma – tecken på kunskap/kompetens genom prestationer: processer och produkter

Vem. Vem gör vad i bedömningens sfär: elever, lärare, skolledare, externa bedömare etc. (Självbedömning, kamratbedömning, lärarbedömning och extern bedömning.)

Bedömning ur (ett klokt) praxisperspektiv – kasta inte ut barnet med badvattnet

Ett högst väsentligt, övergripande syfte med bedömning är att stödja lärande och undervisning, genom att dels bidra med adekvata iakttagelser av nuläget, dels ge tydlig, konstruktiv och brukbar information vad gäller det fortsatta arbetet.

(Erickson s. 27)

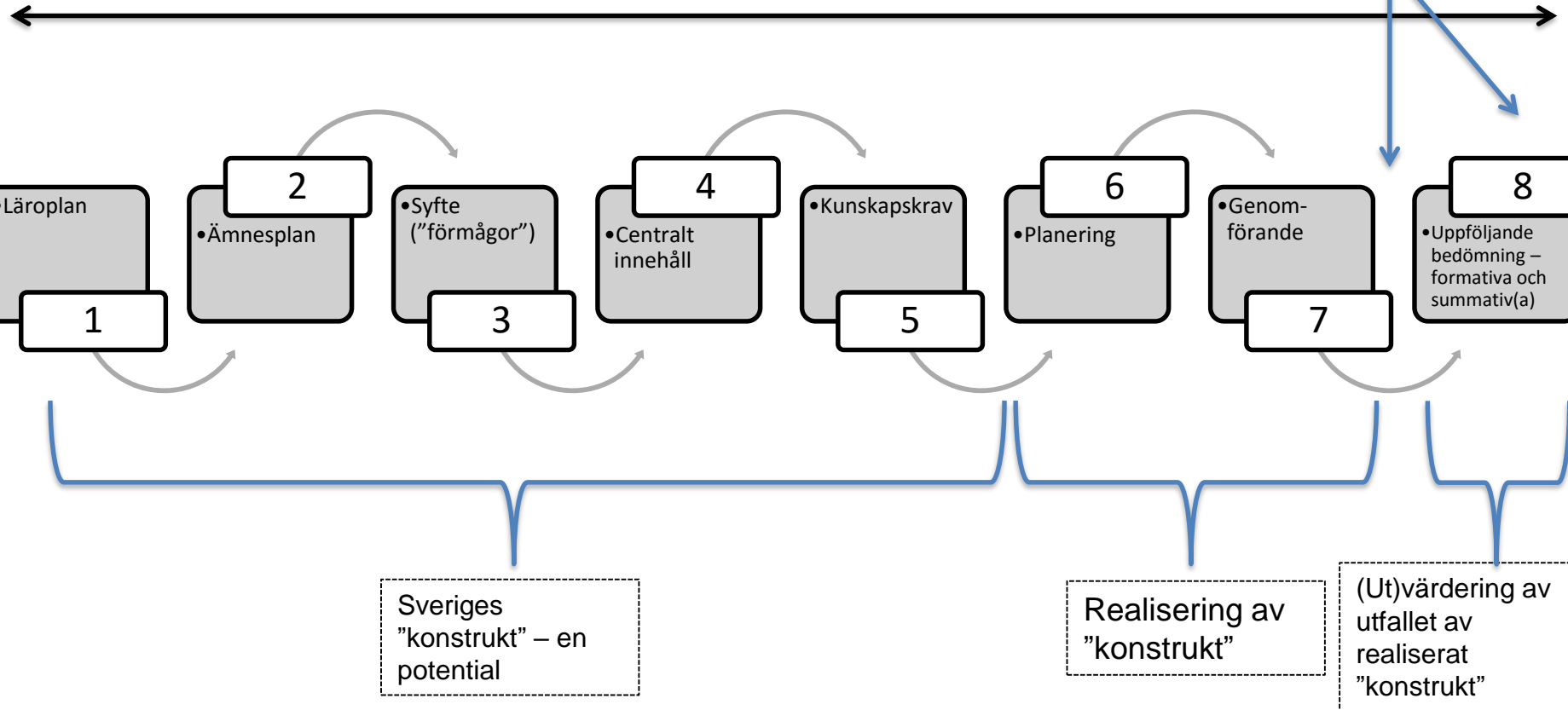
Jfr Torrance – undvik bedömning *som* lärande ...

(”Baklängespedagogik” – t.ex. Ingrid Carlgren – som leder till ”pricka-av-listor” är trendordet för tillfället bland kritikerna.)

”[...] the more precisely we specify what we want, the more likely we are to get it, but the less likely it is to mean anything” (William 1998:5)

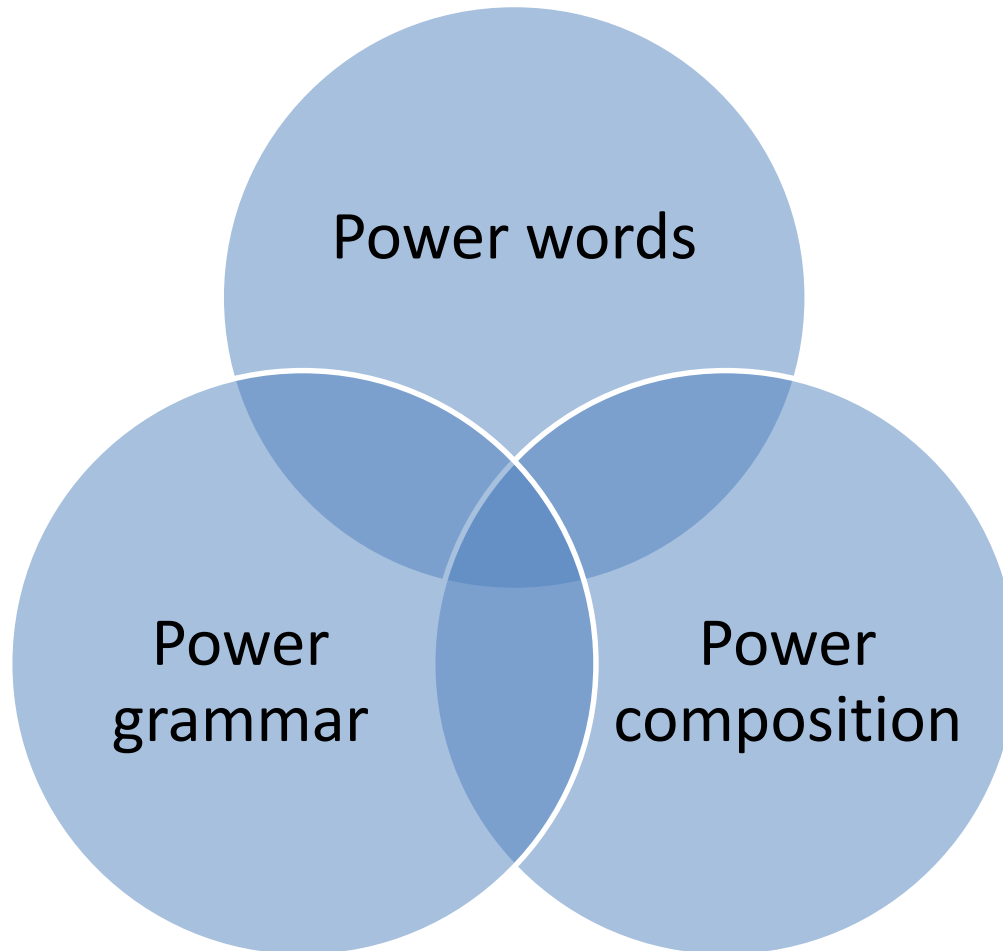
Den "allmänna" styrkedjan

RESULTAT:
Beteenden
Produkter

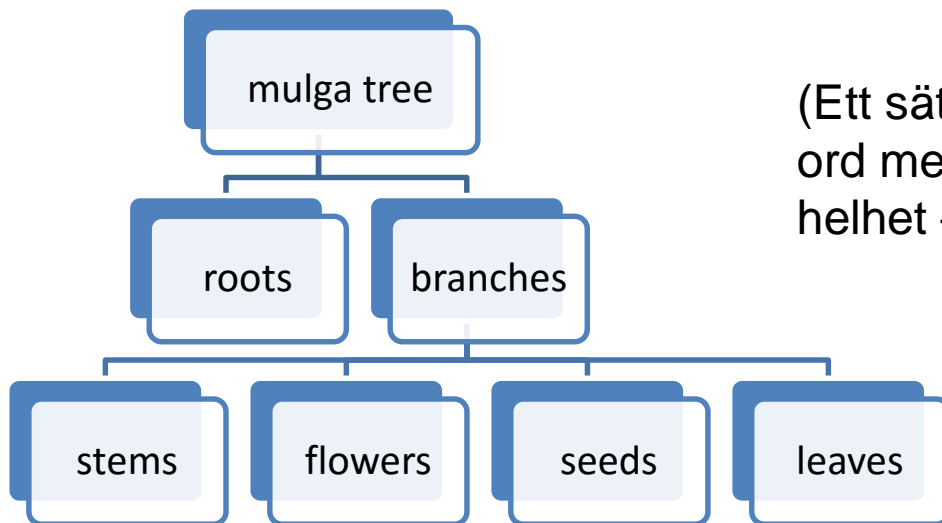
Systemisk-funktionell lingvistik (bl.a. James Martin)

Definitioner och exempel (efter Martin 2013)

- *Power words*

... we highlight potential for greater strength of semantic density by these technical terms by referring to them as **power words**. (s. 25)

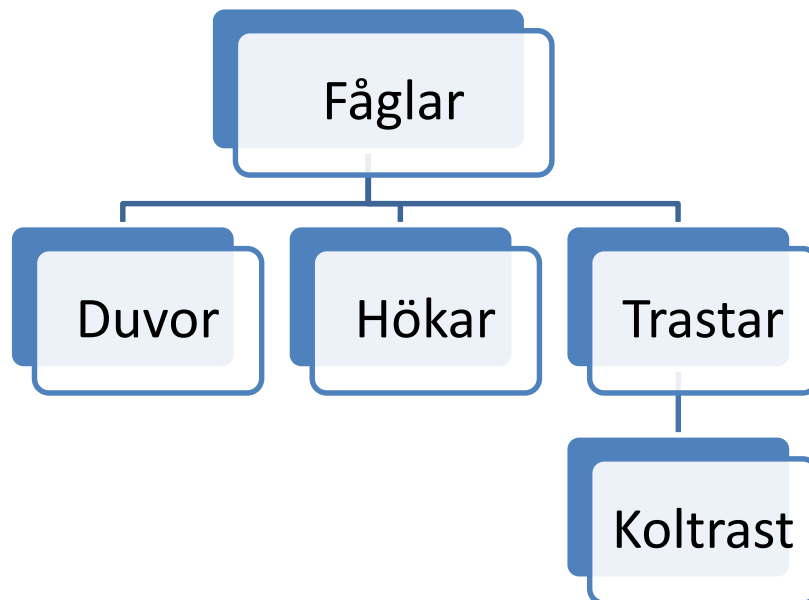

(Ett sätt att göra ord till kraftfulla ord, ord med ökad densitet – meronymi: helhet – delar.)

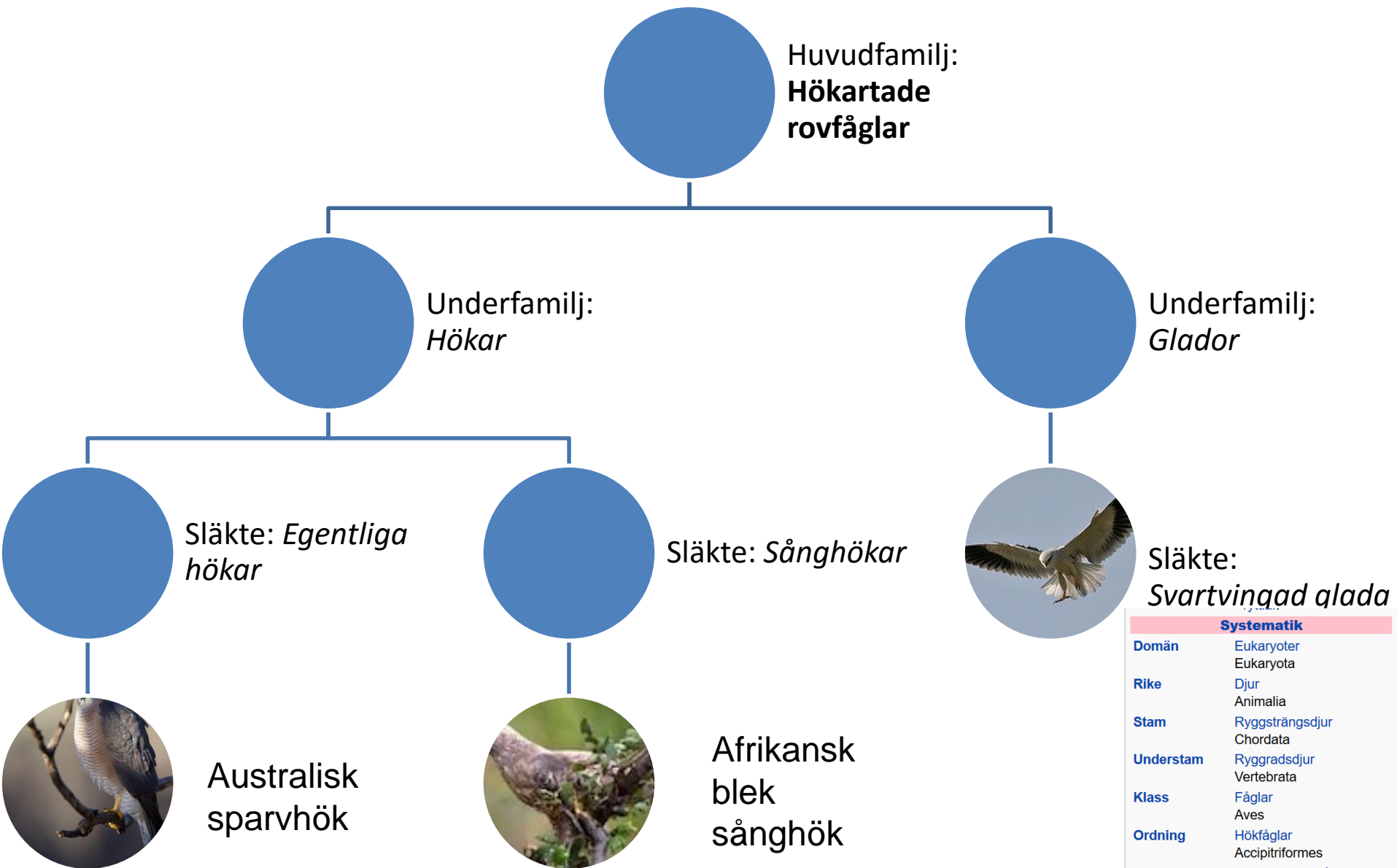
Definitioner och exempel enligt dagens ornitologiska tema

- *Power words*

... we highlight potential for greater strength of semantic density by these technical terms by referring to them as **power words**. (s. 25)

(Ett sätt att göra ord till kraftfulla ord, ord med ökad densitet – hyperonymi: överordnat – underordnat.)

Systematik	
Domän	Eukaryoter Eukaryota
Rike	Djur Animalia
Stam	Ryggsträngsdjur Chordata
Understam	Rygggradsdjur Vertebrata
Klass	Fåglar Aves
Ordning	Hökfåglar Accipitriformes
Familj	Hökartade rovfåglar Accipitridae
Släkte	<i>Elanus</i>
Art	Svartvingad glada <i>E. caeruleus</i>

Definitioner och exempel (efter Martin 2013)

- *Power grammar*

... We highlight knowledge construing power of grammatical metaphor by referring to it as **power grammar**. (s. 28)

Kroppen ruttnar ...

Kroppens förruttnelse bildar gaser ...

Förruttnelseprocessens gasbildning ökar ...

Ökningen bidrar i sin tur till att ...

Nedbrytningsförloppet ...

Detta ...

Definitioner och exempel (efter Martin 2013)

- *Power composition* – exemplet ”factorial explanation”

/.../ Outcome followed by Factors, with an optional Wrap-up in the case of factorial explanations. /.../ they have to master **power composition** in order to successfully scaffold the organisation of these genres for examiners, and **phase their power words and power grammar into predictable waves of information.** (s. 31, min fetstil)

Power composition basically means organising writing as a rhetorical sandwich in which you tell readers what you are going to write, write it and then tell them what you’ve written. (s. 31f.)

Power composition – factorial text: *outcome*, *factor(s)*, *wrap up*

[Text 4]

Outcome

While Pompeii is one of the most studied of the world's archaeological sites, it has been plagued with serious conservation problems, including poor restoration work, damage from vegetation, pressure from tourism and poor site management.

Factor 1

Much of the restoration work on Pompeii has been done by local firms with no specialised knowledge of restoration techniques. For example the timber roof on the House of Maeger was so poorly designed it could not support the weight of the tiles and collapsed. Poor quality mortar has also been used to protect ancient stonework. Over time this mortar has cracked, allowing water and vegetation to penetrate.

Factor 2

A second problem is the incursion of uncontrolled weeds which have hastened the decay of the ruins. Over 30 different varieties have been identified, including ivy, fennel and fig. As the roots grow they open up further cracks, allowing even more weeds in.

Factor 3

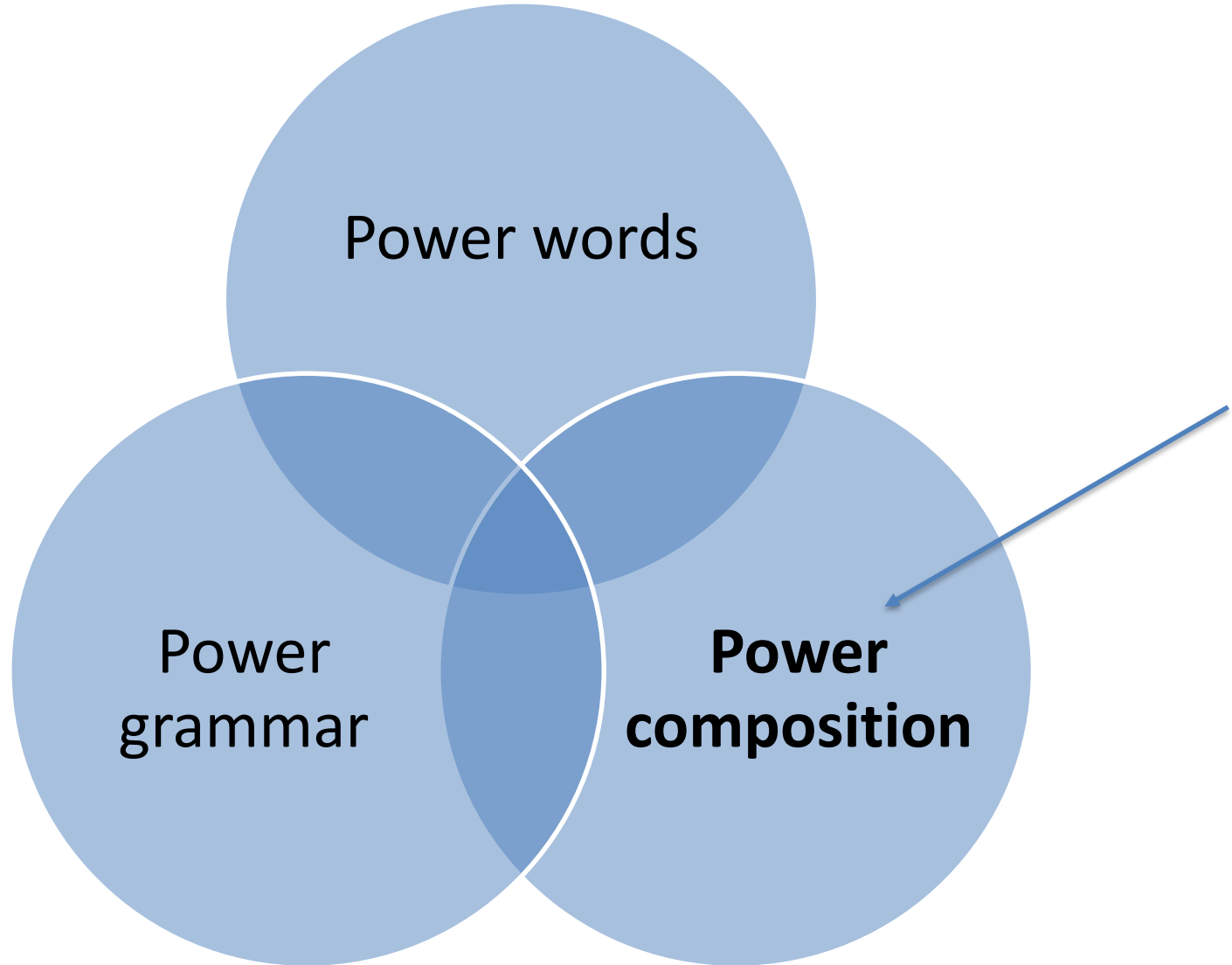
Pompeii's position as an international tourist attraction brings half a million visitors each year. No special walkways for viewing platforms have been constructed, so tourists walk along ancient paths and enter buildings that are not roped off. In some places ancient lead water pipes have been exposed.

Factor 4

Finally, there seems to be no overall management plan for the site. Damaged paths and walls have not been repaired, frescoes have not been preserved, and mangy dogs roam the site. Available finance has been poorly managed and no proper conservation and interpretation program has been put in place.

Wrap up

As a result of these factors, the description of Pompeii as a victim of state neglect and indifference and an archaeological catastrophe of the first order is an apt one. It's ongoing destruction since its discovery in the 1590s has arguably resulted in a greater disaster than it's initial destruction by the eruption of Mt Vesuvius one and a half millennia earlier.

Några grunder om skrivande och text

Vi har alltid delat upp texter i "sjok", t.ex. *början*, *mitt* och *slut* (sen Aristoteles vad vi vet)

En berättelse måste alltid ha en början, en mitt och ett slut.

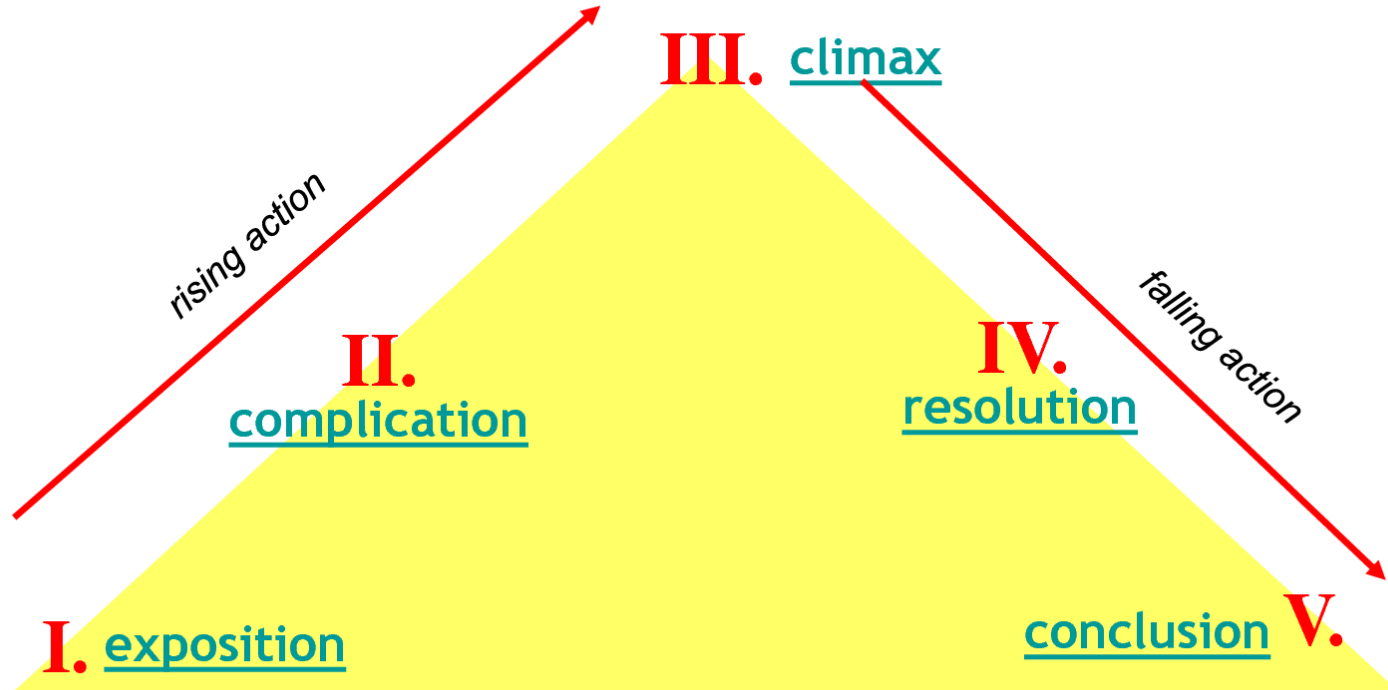
Kanske inte en början och ett slut.

Men det är bra om det finns en mitt.

(Szymborska)

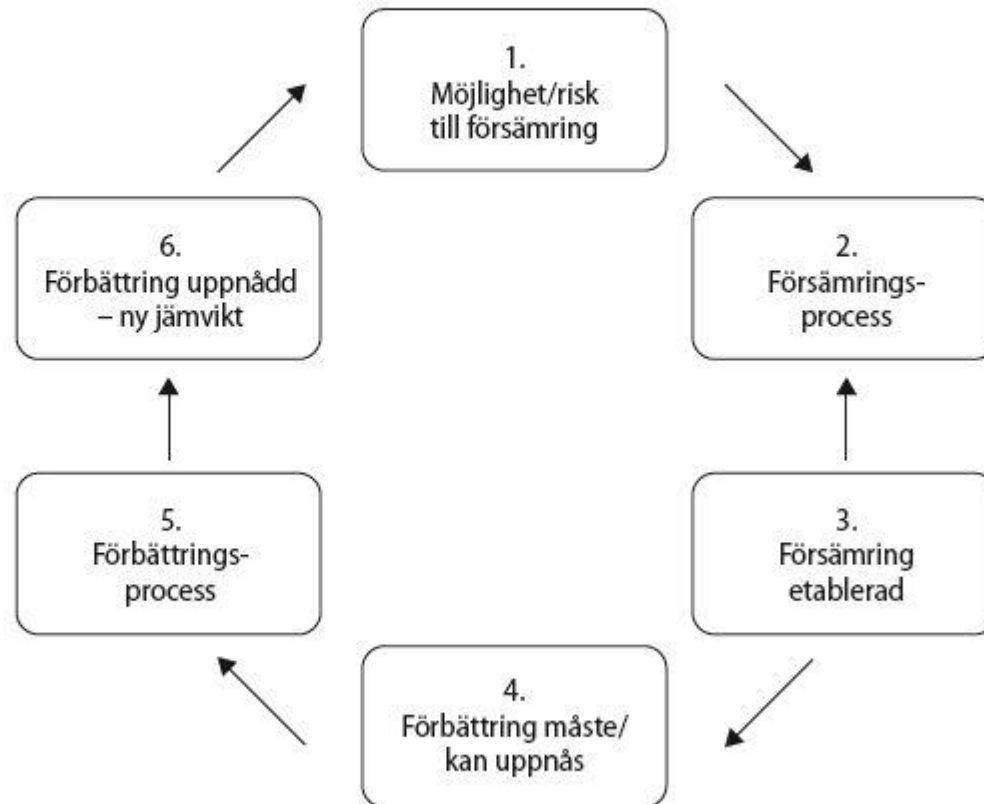
Freytag's Pyramid

Gustav Freytag was a 19th century literary critic (1863) who proposed that Shakespeare's plays (all of which are divided into 5 major sections, called acts) follow this plan as regards the development of their plots.

Jfr teveserier som har början och slut i varje avsnitt, men ändå en större cirkel – vi väntar på ”storslutet”

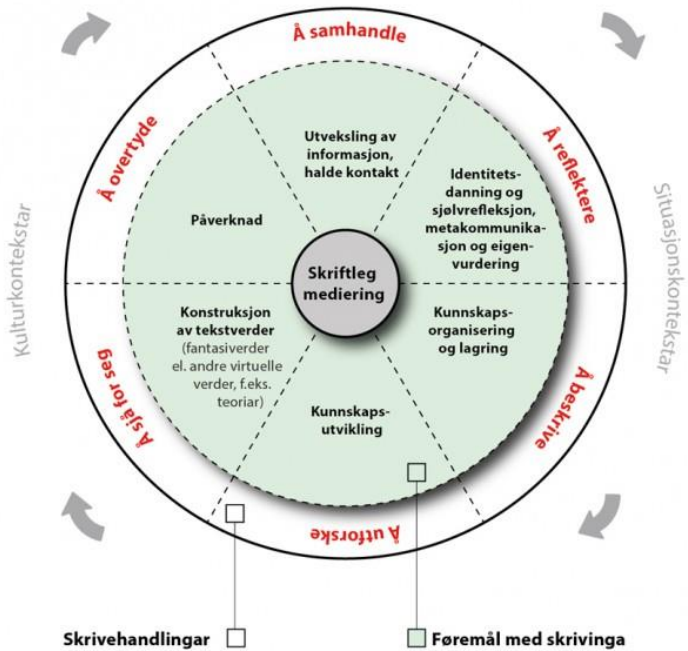
5 SKÖNLITTERÄR TEXT

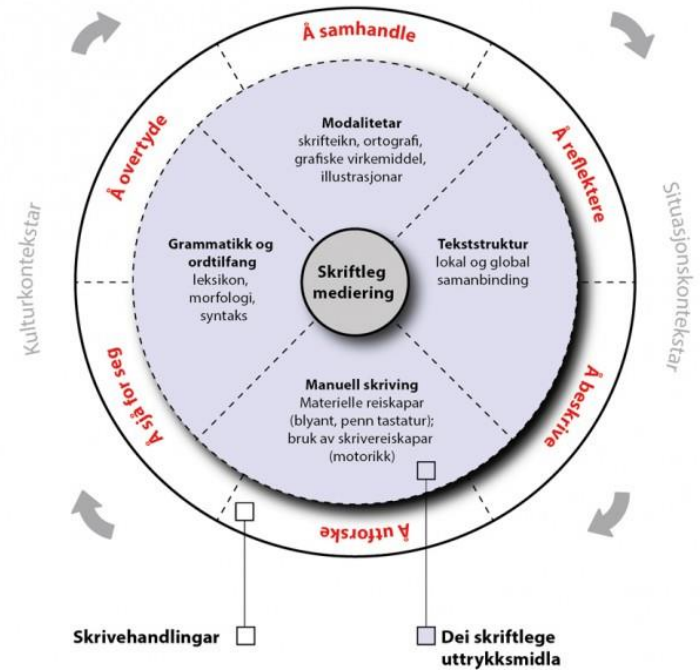
Figur 5.3 Bremonds cykel för en litterär narrativ (efter Bremond & Cancalon 1980:391).

Skrivande och text enligt de(t) s.k. *Skrivehjulen(t)*

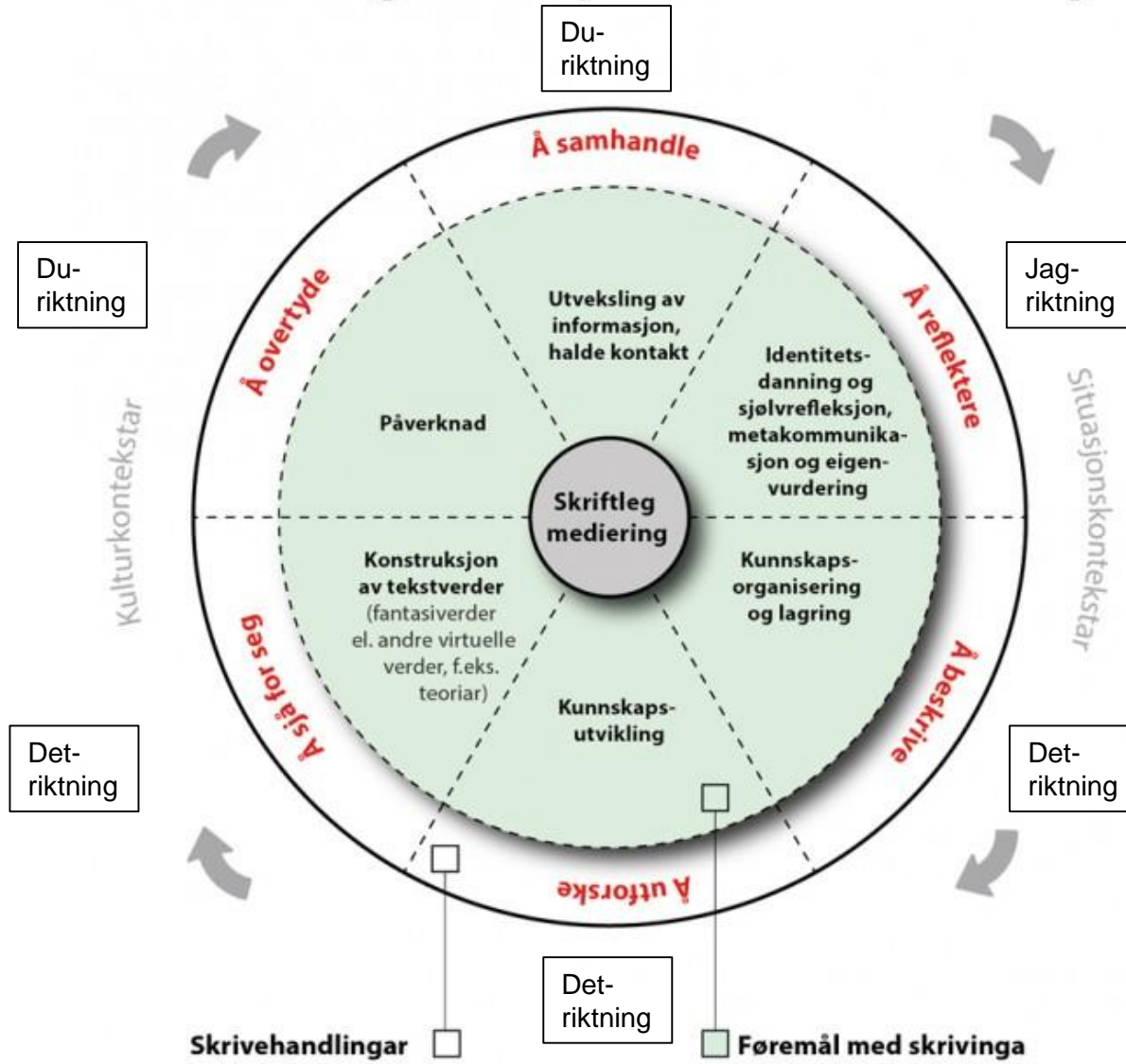
Framheving av funksjonelle sider ved skrivning

Framheving av semiotiske medieringsressursar

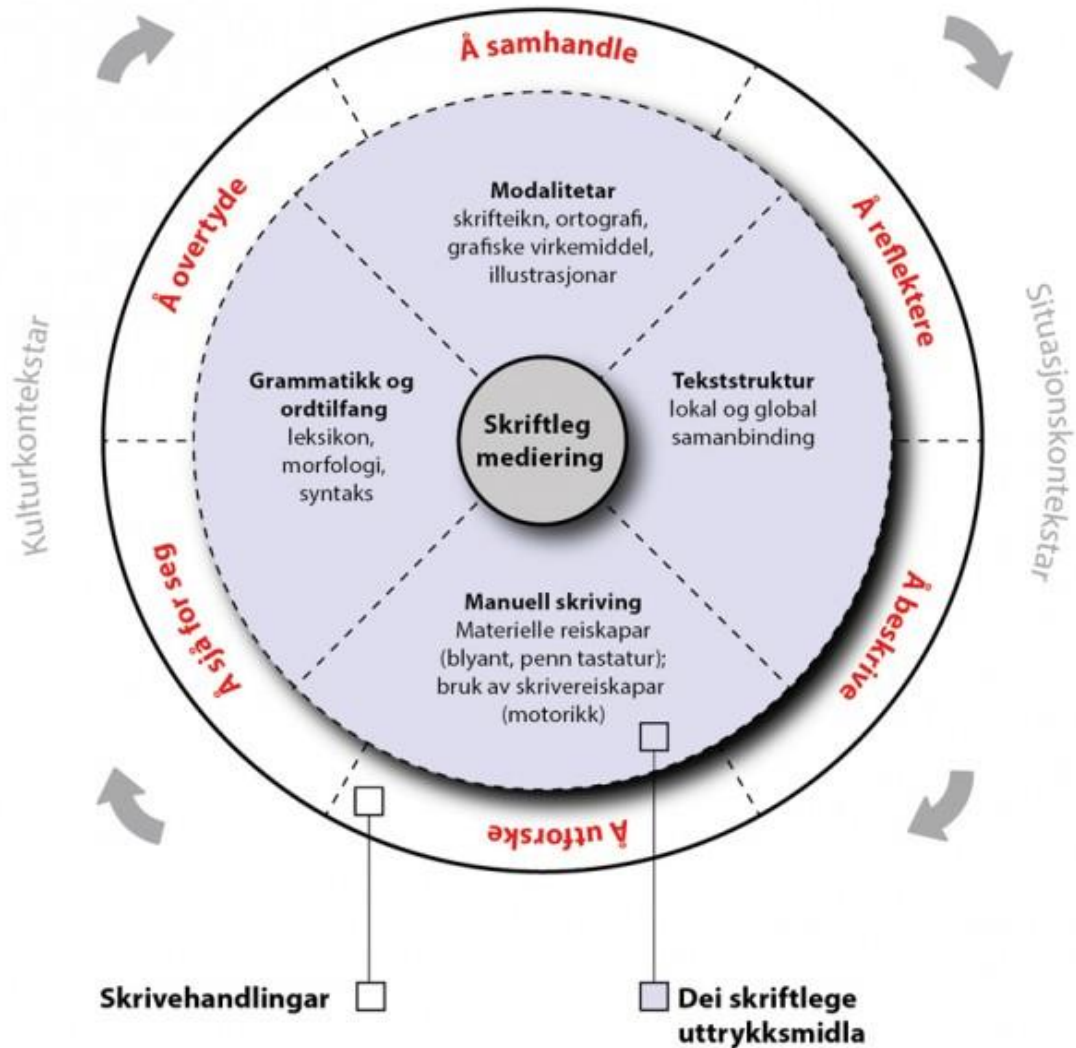
Framheving av funksjonelle sider ved skriving

(Act, handling)

(Purpose, syfte)

Framheving av semiotiske medieringsressursar

Framheving av semiotiske medieringsressursar

Textaktivitet är ett exempel på verktyg för "global samanbinding", dvs. global (delvis prototypisk) tekststruktur/dispositionsutfall

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Textaktivitet och genre

Textaktivitet och genre

”Med textaktiviteter, går det att precisera det som är det allra svåraste med att skriva, nämligen att få ordning på den inre strukturen. Att linjärt, ord för ord, forma en text där det finns huvudpoänger, upptrappningar, bakgrunder, slutsatser etc.”

(Holmberg m.fl. 2013:91)

6 *genreöverskridande* textaktiviteter – se handout (Adam, Longacre, Ledin, Holmberg m.fl.)

• Berättelse	(narrative)	}	Redogörande, skildrande,
resonemangs <u>stöd</u> jande TA
• Återberättelse	(recount)		
• Beskrivning	(description)		
• Instruktion	(instruction)		
• Förklaring	(explanation)	}	Resonerande TA
• Ställningstagande	(argumentation)		

Behov

- Vill *förändra*

Val av
handling

- Handlar genom skrivande - *skrivhandling*

I relation
till syfte

- Vill övertyga och syftet är
- *Påverkan*

Medium?

- Hur ska *texten* då se ut?

Genrer och textaktiviteter

|

väderleksprognos, PM, saga, inköpsförslag, privatbrev, manifest, krönika, reportage, expertkolumn, bön, intyg, utvärdering, minnesord, inlaga, kakrecept, deckare, jobbsökan, kommentar, ordningsregler, hotbrev, förord, dataspelsrecension, annons, wikipediaartikel, kärleksnovell, nyhetsnotis ...

Genrer och textaktiviteter

väderleksp
privatbrev,
expertkolum
minnesord,
jobbansöka
hotbrev, fö
wikipediaa

- Berättelse
- Återberättelse
- Beskrivning
- Instruktion
- Ställningstagande
- Förklaring

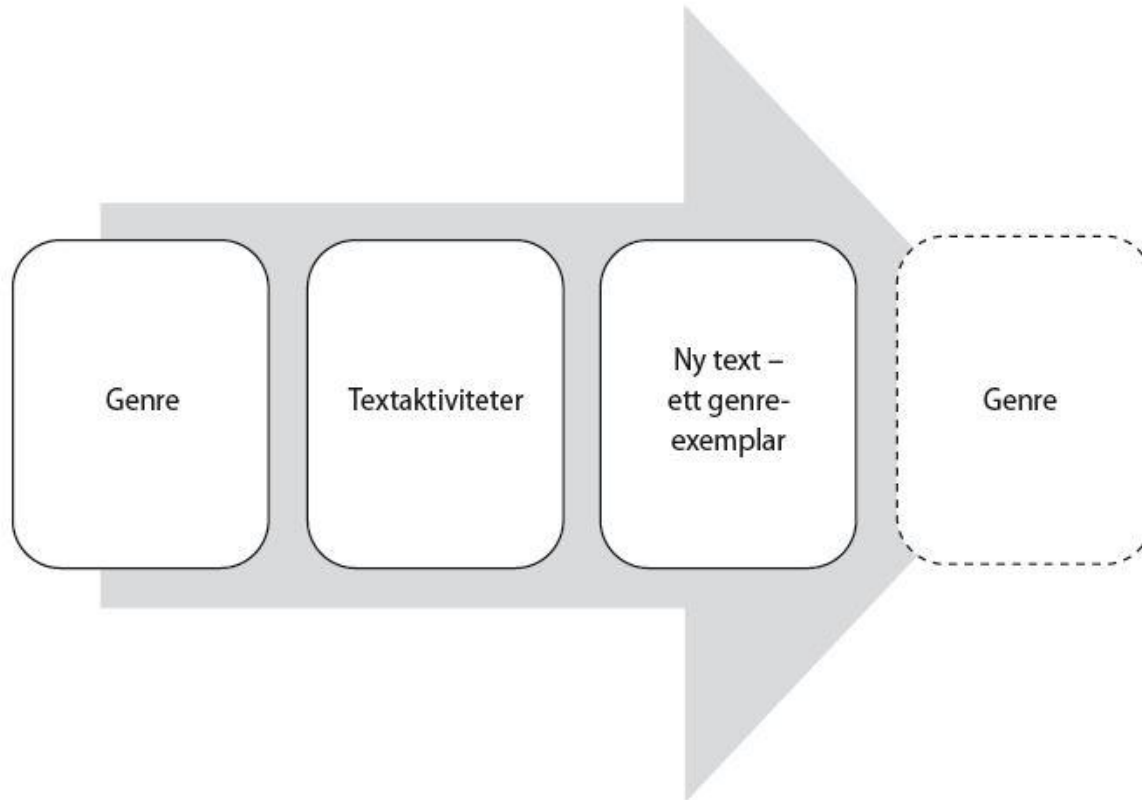
örslag,
age,
g,
re,
egler,
annons,
tsnotis ...

Genrer och textaktiviteter

”Utifrånperspektiv”:
Socialt förankrade
textsorser för
specifika syften

Grundläggande dvs.
genreöverskridande
framställningsformer i
text för mer *generella*
syften

Figur 3.1 Dynamiken mellan genre, textaktivitet och ny text, därefter tillbaka till genre igen.

Textaktiviteter

Mellan genre som prototyp och en enskild text – som utkast eller färdig – hittar vi alltså textaktiviteterna. De är ***redskap vi använder för att forma eller konfigurera en egen version av en genre.*** De är helt enkelt en skriftspråkskulturs ”grundläggande framställningsformer i text” (Holmberg 2009). ***Med grundläggande menas genreöverskridande***, d.v.s. obundna av [genre], även om somliga av textaktiviteterna typiskt sett förekommer oftare i vissa genrer.

Behov

- Vill *förändra*

Val av
handling

- Handlar genom skrivande - *skrivhandling*

I relation
till syfte

- Vill övertyga och syftet är:
• *Påverkan*

Medium

- Genren *insändare/debattartikel*

Behov

- Vill *förändra*

Val av
handling

- Handlar genom skrivande - *skrivhandling*

I relation
till syfte

- Vill övertyga och syftet är:
- *Påverkan*

Medium

- Genren *insändare/debattartikel*

Kon-
figuration

- *Textaktivitet* – textens byggstenar för dess makrostrukturella *komposition/konfiguration*

TA

- *Ställningstagandets textaktivitet* väljs (**typiskt** sett)

Textaktiviteter – syften, steg och typiska språkval (se handout)

1. Berättelse (som en sexårings första nedskrivna saga – enkel text)

Syfte: **Skapa inlevelse i händelseförlopp**

STEG

Utgångssituation

Händelseförlopp med komplikation

Upplösning med poäng

EXEMPLIFIERING

DE V A EN GONGEN POJKE SOM VA UTE I NATUREN SOM PLOKA BLOBÄR

MEN VA HENDE NU BLOBÄSBUSKEN BOTA POJKEN BLEV RED

MEN DO KOM EN ENHÖNING SPRINGANDES OK REDADE HAN

2. Återberättelse (i ett faktaarbete om miljön, SO – komplex text)

Syfte: Återge händelseförlopp

STEG
<i>Utgångssituation</i>
<i>Händelseförlopp</i>

EXEMPLIFIERING
Jag har använt mig av många källor på olika sätt, både Internet och tryckt material i form av en bok. Jag har även intervjuat professor Guy Heyden.
Jag började arbetet med att välja ett ämne som jag var intresserad av, sen valde jag ett antal frågor som jag ville fördjupa mig mer i. Efter att jag hade gjort dessa val började jag samla fakta, mestadels på Internet men också i boken jag fick av Guy Heyden. Samtidigt som jag hittade fakta skrev jag ner tankar allteftersom de kom och strukturerade sedan upp arbetet efter de ramar vi har fått

3. Beskrivning (i ett faktaarbete om miljön, SO – komplex text)

Syfte: **Delge fakta**

STEG
<i>Kommentar</i>
<i>Heltema</i>
<i>Deltema(-n)</i>

EXEMPLIFIERING
För att klara ut det hela från början <i>vill jag bara beskriva</i> vad miljöförstöring egentligen är.
Termen <i>miljöförstöring</i> betyder förstöringen av miljön som sker på grund av människans vardagsliv, t.ex. att köra sin stora bil vart man än ska.
<i>Vattenbrist</i> Idag saknar 1,1 miljarder människor tillgång till rent dricksvatten. [...]
<i>Hydrosolidaritet</i> Hydrosolidaritet är ett begrepp som handlar om att visa solidaritet mellan vattenanvändare, mellan människor och djur/växter men även till ekosystemet.

4. Förklaring (som ett svar på läromedelsuppgift i kemi – enkel text)

Syfte: **Reda ut något komplicerat** (likheter/skillnader, orsaker/konsekvenser e.d.)

STEG	EXEMPLIFIERING
<i>Problem (hypotes)</i>	Vilken av metallerna nickel, järn eller koppar [bör statyn] tillverkas av? [...]
<i>Utredning</i>	Det finns många fördelar med järn. Först och främst är järn billigare än nickel och koppar. Det finns också större tillgång på järn i Sverige än nickel och koppar. Järn har många bra egenskaper. Det kan gjutas, är ej allergiframkallande och är magnetiskt precis som nickel. Vill man använda magnetism till statyn går det därför mycket bra. En nackdel är att järn korroderar precis som koppar. [...]
<i>Slutsats</i>	Mitt förslag är att statyn av Selma Lagerlöf ska tillverkas i metallen järn. (Slutsats 1 – i svarets inledning) [...] Men med dagens teknik blir det inget större problem att gjuta statyn av Selma Lagerlöf i järn. (Slutsats 2 – sist i svaret)

5. Instruktion (som en uppgiftsinstruktion till en bokrecension – enkel text)

Syfte: **Vägleda/reglera andras handlingar**

STEG	EXEMPLIFIERING
<i>Mål</i>	<u>Recension</u> [RUBRIKEN] [...]
<i>Metod</i>	De delar som recensionen brukar innehålla skall finnas med det vill säga: <ul style="list-style-type: none">• Rubrik (<u>egen</u>, ej bokens titel)• Inledning• Jämförelse med annan bok eller film med koppling till temat i din film.• Faktaruta• Kort referat av handling• Personbeskrivning (gärna med hjälp av citat/referat)• Miljöbeskrivning• Omdöme [...]
<i>Resultat</i>	Du skall försöka få din recension att bli spännande och intressant samtidigt som den informerar om de fakta man vill ha reda på som läsare av en recension .

6. Ställningstagande (i en *recension* – komplex text)

Syfte: **Påverka andras åsikt**

STEG

Åsikt (tes)

Skäl

Slutkläm

EXEMPLIFIERING

En **seg** bok med **bra** handling [RUBRIKEN] [...]

Själv **tycker jag** att den här boken var ganska **seg** i vissa delar, ...

... **men** det **kan** bero på att den **var** lite för svår för mig. [...]

Slutet är mycket **oförutsägbart**. [CLIFFHANGER]

Genrer och textaktiviteter – slutsats 1

Genrer är *olika hårt kopplade* till typiska textaktiviteter

recept

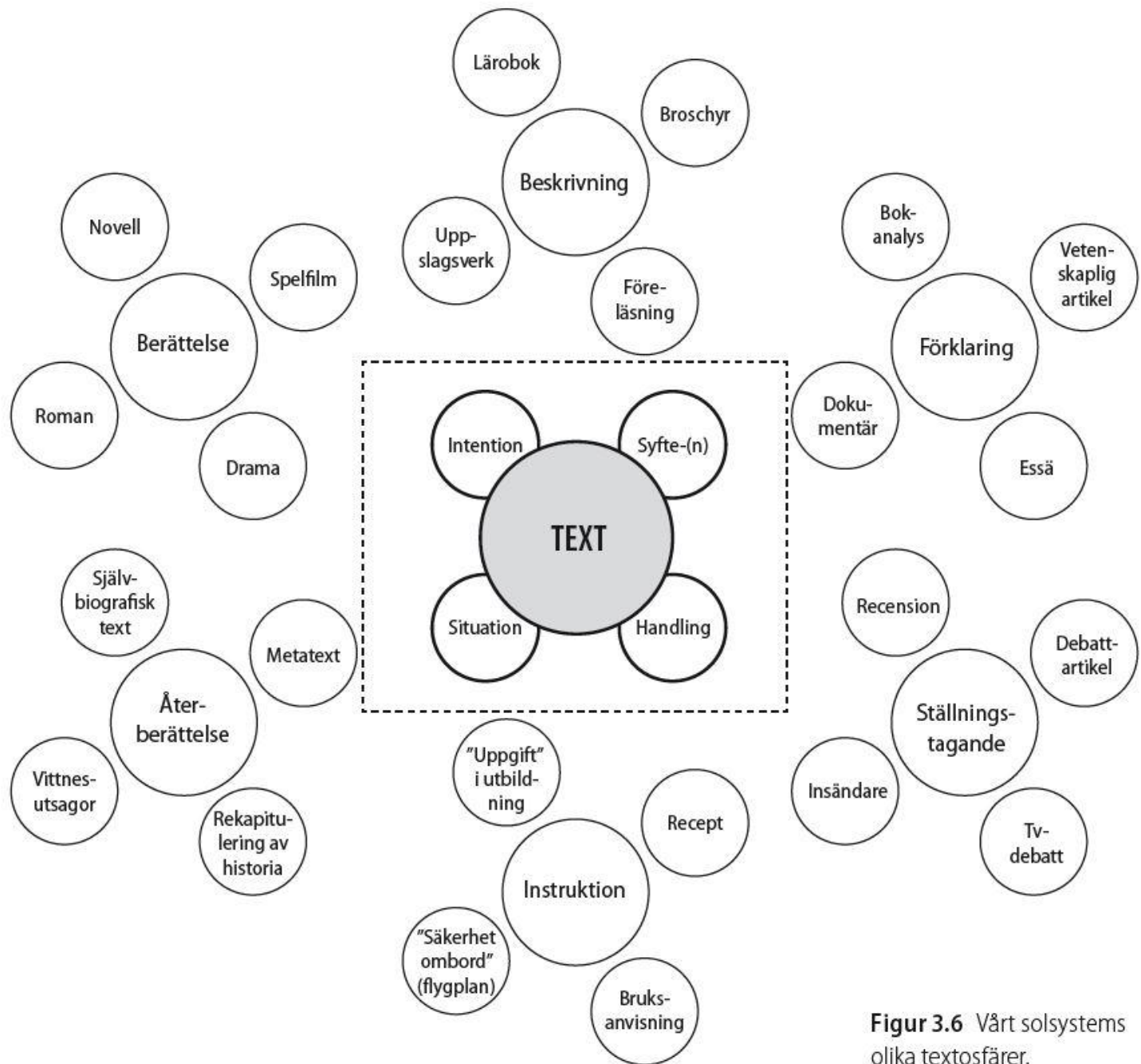

INSTRUKTION

insändare

STÄLLNINGSTAGANDE

Figur 3.6 Vårt solsystems olika textosfärer.

Genrer och textaktiviteter – slutsats 2

Genrer *kan kräva en eller flera textaktiviteter* – ger enkla eller komplexa genreexemplar (texter)

uppslagsboksartikel → Nästan alltid enbart BESKRIVNING

krönika → ÅTERBERÄTTELSE/BERÄTTELSE
STÄLLNINGSTAGANDE

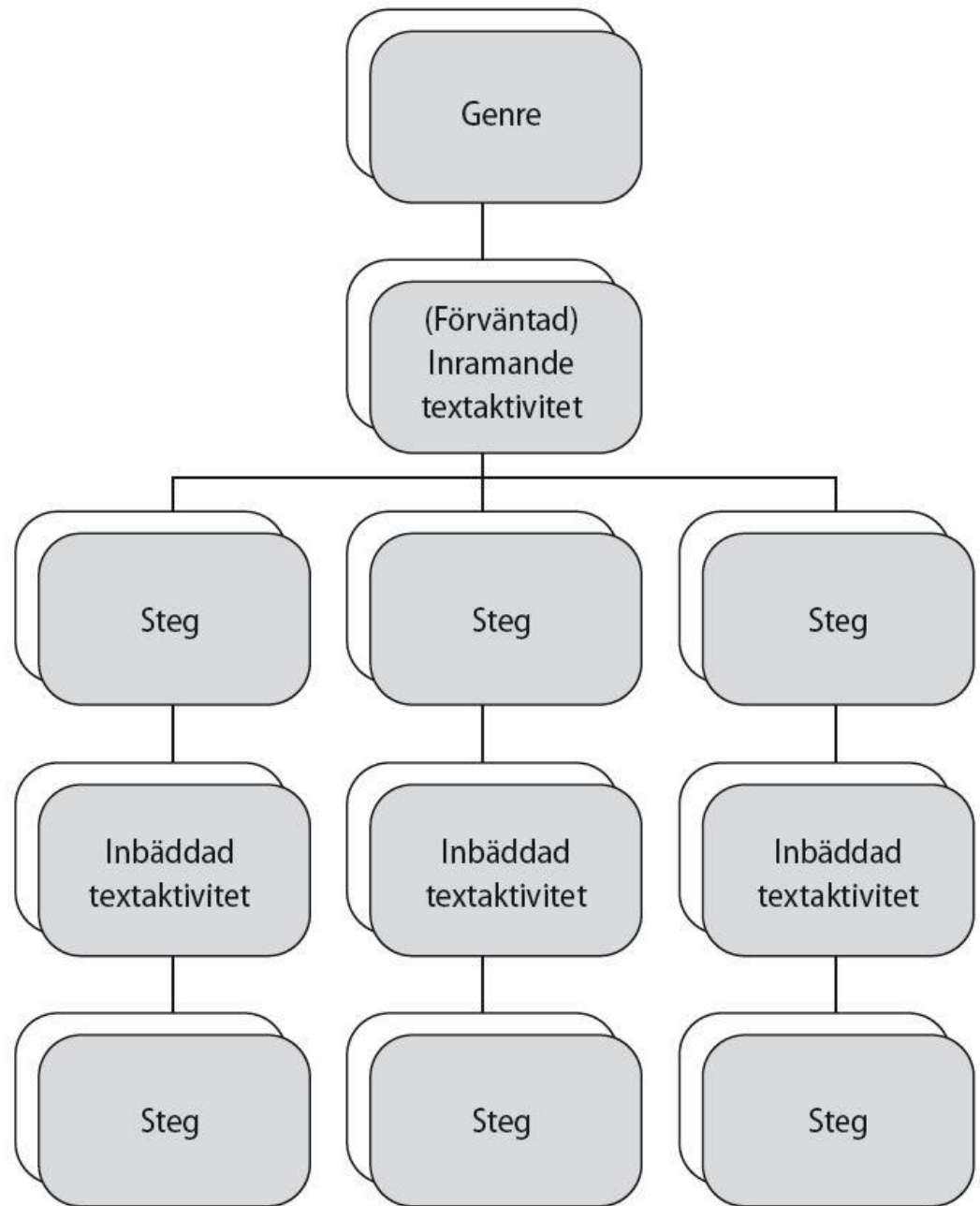
Vi får två sorters TA när vi har att göra med komplexa texter

1. Inramande och

2. Inbäddade

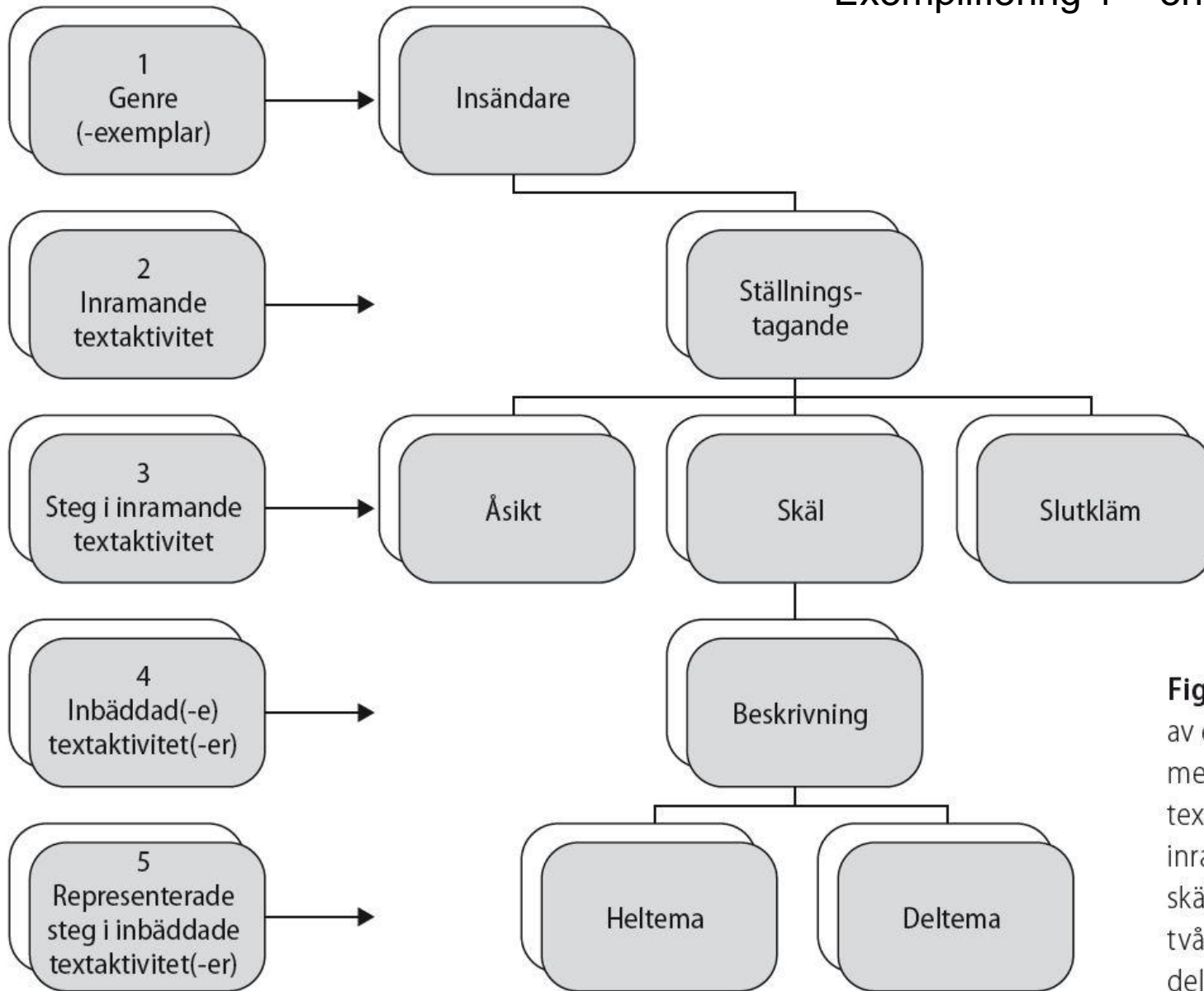
- När det finns inbäddade på plats är texten alltså ett *komplex* genreexemplar (annars *enkelt*)
- Somliga genrers exemplar är mer ofta komplexa än andra genrers. En vetenskaplig text t.ex. en *artikel* eller *uppsats* är nästan alltid komplex och omfattar en mängd olika textaktiviteter

Modellering

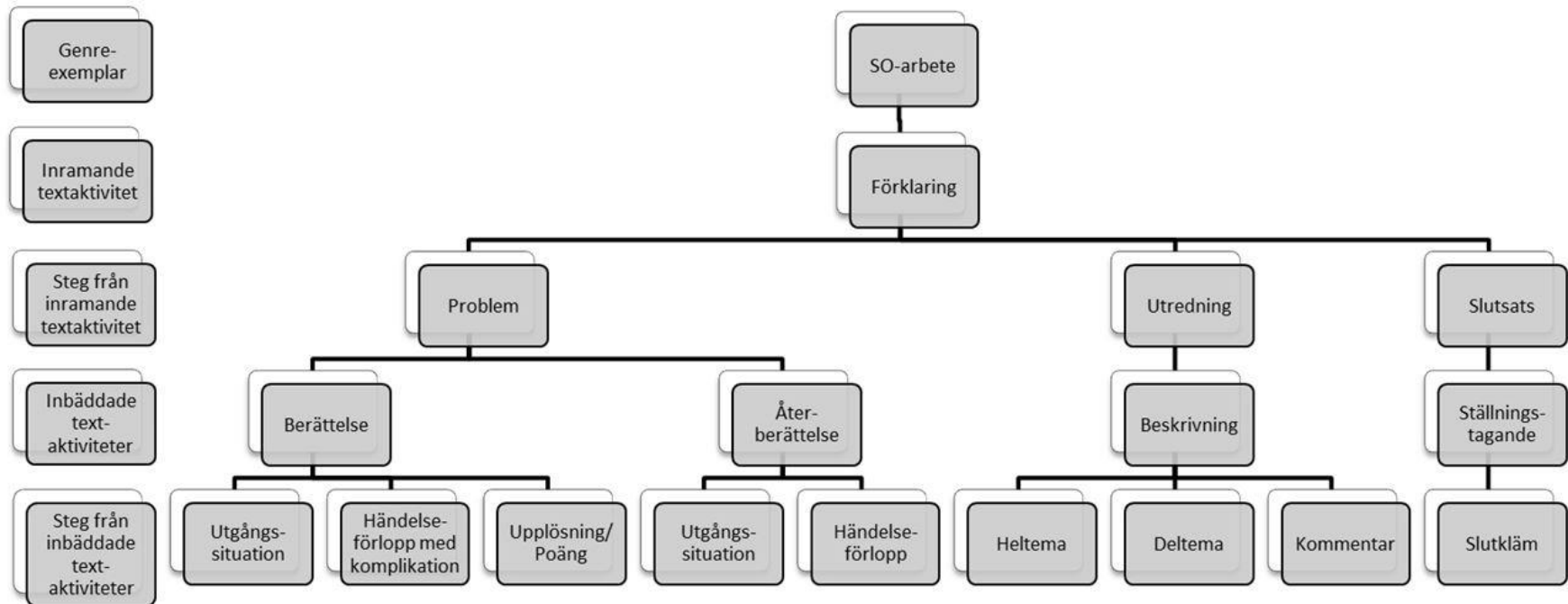
Figur 3.2 Modellering av inramande och inbäddad textaktivitet

Exemplifiering 1 – en insändare

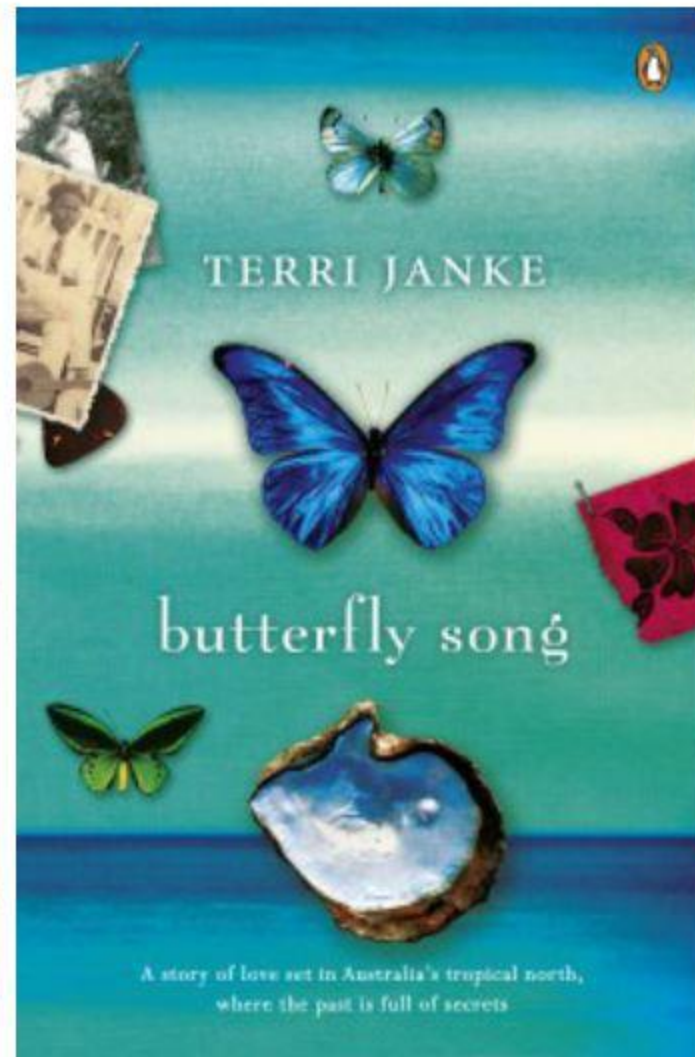
Figur 3.3 Modellering av en enskild insändare med ställningstagandets textaktivitet som inramande och steget skäl med beskrivningens två steg heltema och deltema(-n) inbäddade.

Exemplifiering 2: Multikomplex text – "SOF"/Vetenskaplig uppsats

Figur 3.5 Modellering av ett enskilt SO-arbete med den inramande textaktiviteten *förklaring*.

Exempel 1 – inledning på en roman

Exempel 1 – inledning på en roman

1. Berättelse

Syfte: Skapa inlevelse i händelseförlopp

STEG
<i>Utgångssituation</i>
<i>Händelseförlopp med komplikation</i>
<i>Upplösning med poäng</i>

EXEMPLIFIERING

Exempel 1 – inledning på en roman

1. Berättelse

Syfte: Skapa inlevelse i händelseförlopp

STEG
<i>Utgångssituation</i>
<i>Händelseförlopp med komplikation</i>
<i>Upplösning med poäng</i>

EXEMPLIFIERING
I can see the beach where we used to go swimming as kids, in the colder months, before the stingers came out. I remember how my blue swimming togs always held a pile of sand in the crotch. Somewhere in the dunes I lost my red bucket. It was the day we deliberately left Nobby at the beach. The three of us kids cried a lot. [...]
Dad was having a swim and my mother was making sandwiches when Shane disappeared . We searched the beach and the car park and could not find him. [...]
Sure enough, Shane was there , within metres of the deep water. 'We have to take the dog,' my mother insisted. That's how Nobby won his place in our family. To think that was around twenty years ago - but the beach looks just the same.

Exempel 2 – en insändare

Stoppa avgaserna

Sluta skicka ut gaser ur bilar och fabriker! Annars blir hela jorden översvämmad. Tänk, om 70 år så ligger Holland under havsnivån, atmosfären spricker upp och det blir varmare. Så snälla, om ni måste köra bil till jobbet - köp en miljövänlig bil. Fabrikerna borde inte släppa ut så mycket avgaser om vi ska få en bättre planet att leva på. Vi har bara en och den måste vi ta hand om.

(HD, 17 november 2008)

Exempel 2 – insändare

6. Ställningstagande

Syfte: Påverka andras åsikt

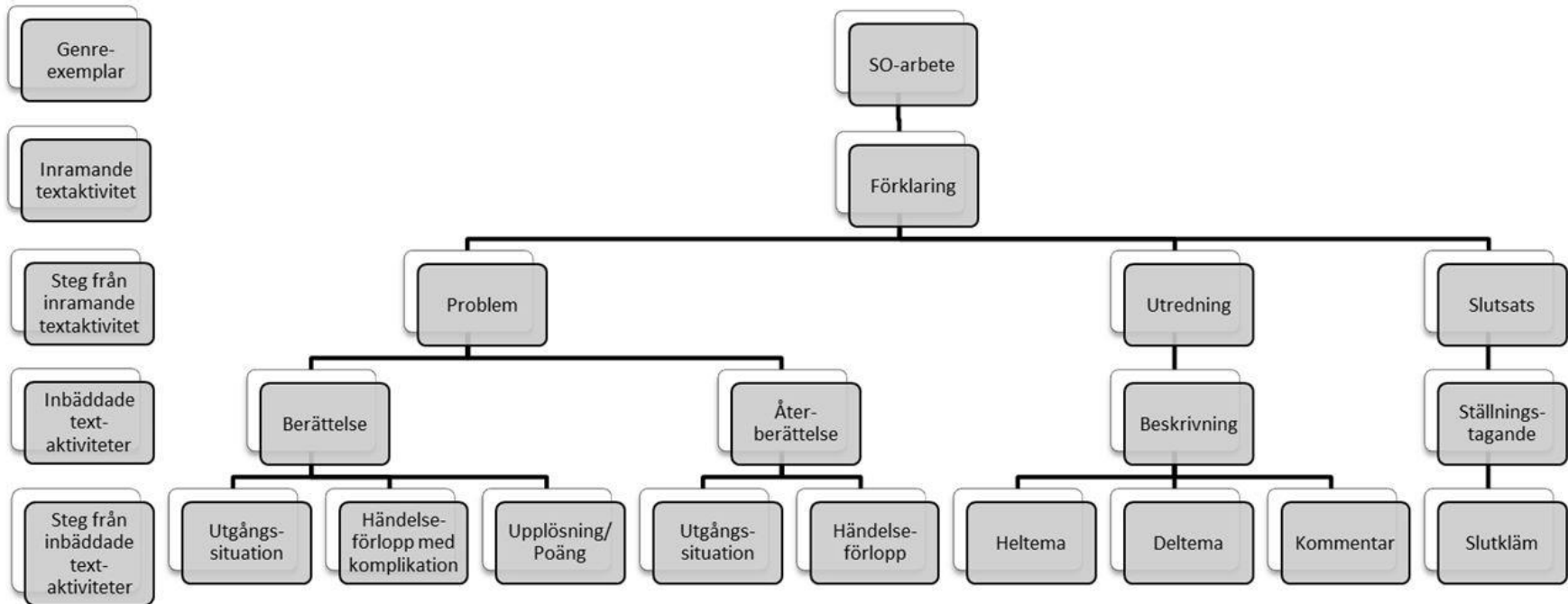
STEG	EXEMPLIFIERING
<i>Åsikt</i>	Sluta skicka ut gaser ur bilar och fabriker!
<i>Skäl</i>	Annars blir hela jorden översvämmad. Tänk, om 70 år så ligger Holland under havsnivån, atmosfären spricker upp och det blir varmare.
<i>Slutkläm</i>	Så snälla, om ni måste köra bil till jobbet - köp en miljövänlig bil. [...] Vi har bara en och den måste vi ta hand om.

Exempel 3 – ett SO-fördjupningsarbete

Människans miljöpåverkan – och dess konsekvenser

Exemplifiering 2: Multikomplex text – ”SOF”/Vetenskaplig uppsats

Figur 3.5 Modellering av ett enskilt SO-arbete med den inramande textaktiviteten *förklaring*.

En metafor för TA-växling (och steg) ... Landskapsväxling

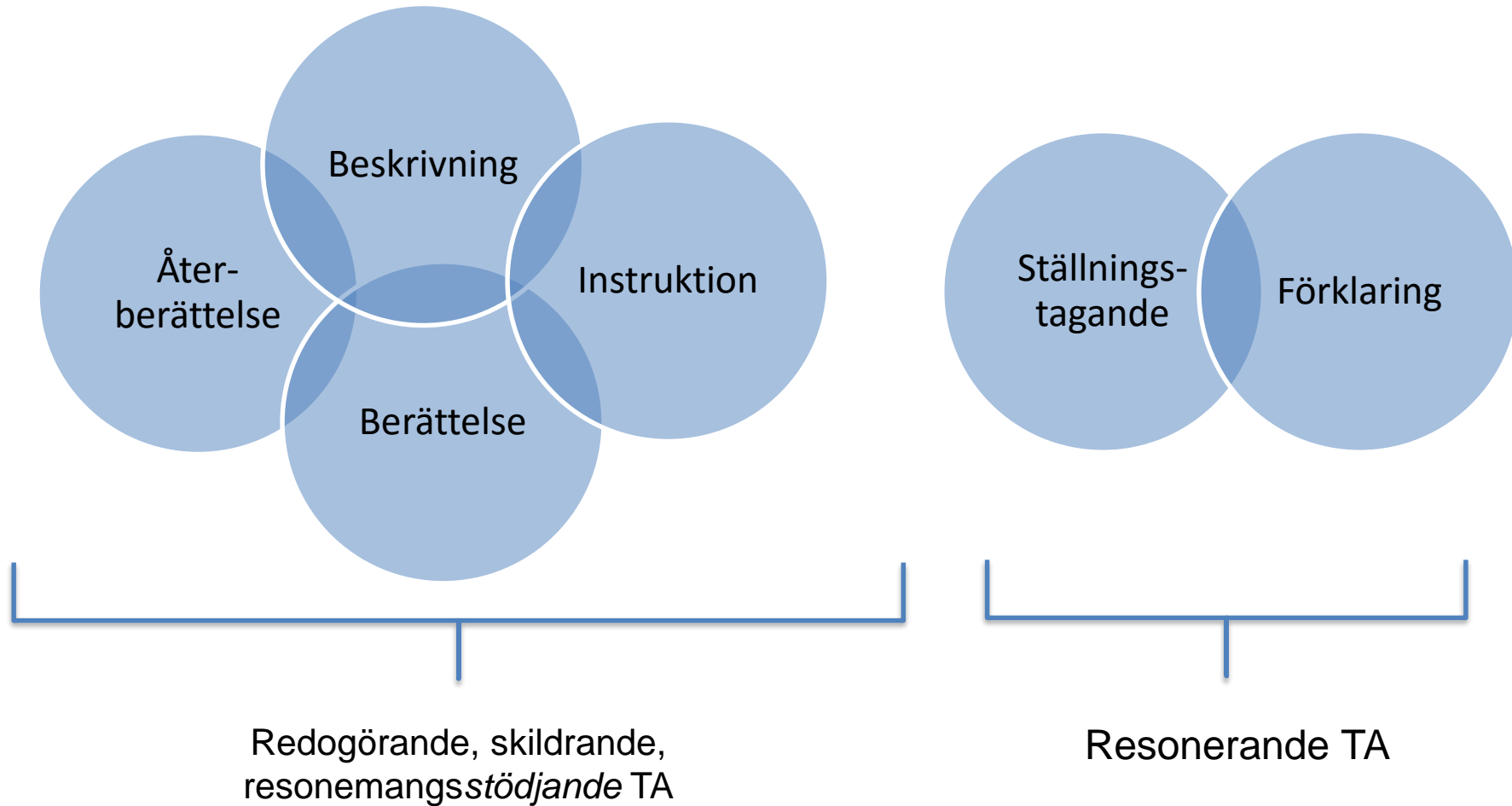

← SKOGSLANDSKAP

← ÅKERLANDSKAP

Finns det inslag av träd respektive i åker i de båda? Ja, men åkermarken dominerar.

Gränsdragningskontinuum och ”makrofunktioner”

Förklaringens TA – skolspråkets generellt sett viktigaste

Förklaring

Syfte

Reda ut något komplicerat (likheter, skillnader, orsaker, konsekvenser)

Steg

1. *Problem (hypotes)*
2. *Utredning*
3. *Slutsats*

Typiska språkval

Förklaringen uttrycker hur något *är*, *var* eller *blir*. Många abstrakta substantiv i objektivt förklarande t.ex. *funktion*, *syfte*, *poäng* etc. Kontrast och jämförelse är vanligt, därför konnektiver som *men*, *dock*, *däremot*.

Termen *resonemang* i några ämnens kunskapskrav (Nämns bara runt 660 ggr i LPO ...)

Ämne	Kunskapskrav (för A)
Hem- och konsumentkunskap	Eleven gör jämförelser mellan olika konsumtionsalternativ och för då utvecklade resonemang med relativt god koppling till konsekvenser för privatekonomi. Eleven kan beskriva och föra utvecklade resonemang om grundläggande rättigheter och skyldigheter för konsumenter och ge exempel på hur de används i olika konsumtionssituationer.
Historia	Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra välutvecklade och väl underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då välutvecklade och väl underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans. Eleven kan föra välutvecklade och väl underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få. I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett väl fungerande sätt.
Kemi	Eleven kan föra välutvecklade och väl underbyggda resonemang om kemiska processer i levande organismer, mark, luft och vatten och visar då på komplexa kemiska samband i naturen. Eleven undersöker hur några kemikalier och kemiska processer används i vardagen och samhället och beskriver då komplexa kemiska samband och förklarar och generaliserar kring energiomvandlingar och materiens kretslopp.

Se handout (samt Läslyftstext Nordenfors & Sjöberg)

Tabell 1. Textaktiviteten *förklaring* i relation till två elevers svar på en uppgift i kemi

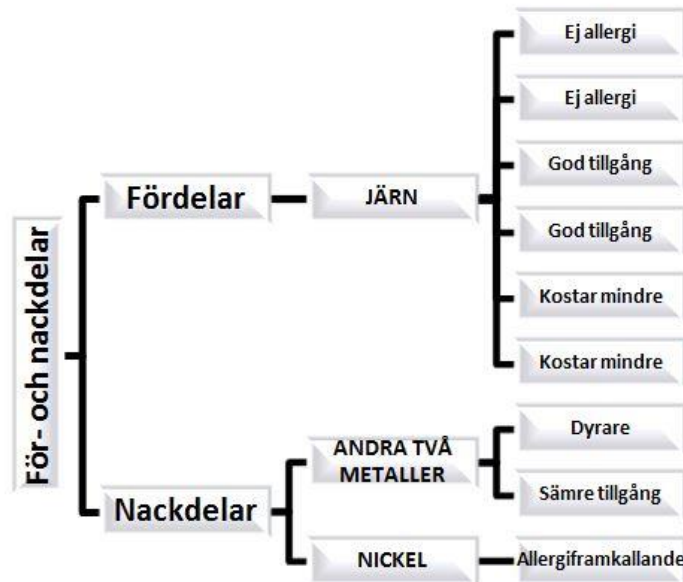
TA + steg	Det korta svaret	Det långa svaret
FÖRKLARING <i>Problem</i>	”vilken av metallerna nickel, järn eller koppar [bör statyn] tillverkas av.” (Ur läromedlet <i>Spektrum</i>)	”[bör statyn] tillverkas av.”
FÖRKLARING <i>Slutsats</i>	Järn är den metallen jag <u>rekomenderar</u> .	Mitt förslag är att statyn av Selma Lagerlöf ska tillverkas i metallen järn.
FÖRKLARING <i>Utredning</i>	Järn kostar minst per kg av alla tre metaller. Det är ej allergiframkallande men däremot så är metallen nickel det. Dessutom så har vi mer tillgång till järn än vad vi har för de andra två metaller här i Sverige. Järn kostar minst per kg vi har stor tillgång till det här i Sverige. Metallen är ej allergiframkallande.	Det finns många fördelar med järn. Först och främst är järn billigare än nickel och koppar. Det finns också större tillgång på järn i Sverige än nickel och koppar. Järn har många bra egenskaper. Det kan gjutas, är ej allergiframkallande och är magnetiskt precis som nickel. Vill man använda magnetism till statyn går det därför mycket bra. En nackdel är att järn korroderar precis som koppar. Nickel korroderar däremot inte, men kan orsaka allergi. För att förhindra att järn rostar kan man använda olika typer av rostskydd. På så sätt kan man förhindra att statyn blir förstörd av rost. En till fördel med järn är att det har lägre densitet än nickel och koppar. Eftersom metallen är lättare blir den billigare och lättare att transportera. Järn behöver till skillnad från nickel och koppar bli tillsatt med andra metaller för att kunna bearbetas. Detta behöver dock inte vara en nackdel eftersom man då kan ändra metallens egenskaper så som man vill ha dem. Järn har högre smältpunkt än koppar och nickel och måste gjutas för att formas. Men med dagens teknik blir det inget större problem att gjuta statyn av Selma Lagerlöf i järn.
FÖRKLARING <i>Slutsats 2</i>	Därför <u>rekomenderar</u> jag metallen järn av dessa tre metaller.	Men med dagens teknik blir det inget större problem att gjuta statyn av Selma Lagerlöf i järn.

Läs- & skrivportalen

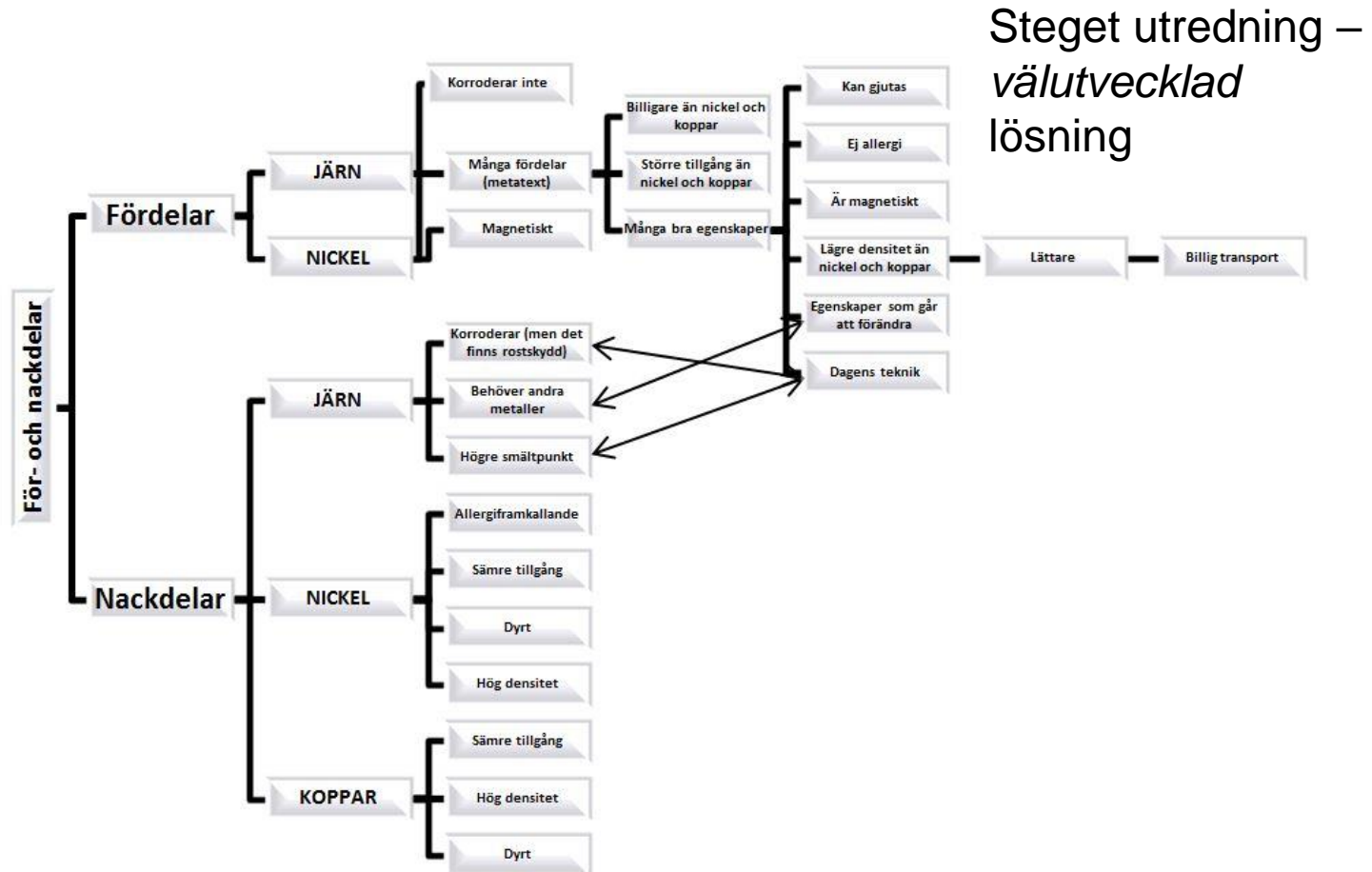
Grundskola

Skolverket

Steget utredning –
enkel lösning

Figur 4. Det korta svarets tematiska resonemangsstruktur (sambandskedja)

Figur 5. Det långa svarets tematiska resonemangsstruktur (sambandskedja)

Textaktivitet

Ett analys- och undervisningsredskap

(för texters *typiska* strukturer)

mikael.nordenfors@svenska.gu.se

Atypisk text ...

NU SKA JAG berätta en saga. Den handlar om en människa, Pomperipossa kan vi kalla henne, för det brukar ju folk heta i sagorna. Hon bodde i ett land som vi kan kalla Monismanien, nånting måste vi ju kalla det.

Pomperipossa älskade sitt land, dess skogar, berg och sjöar och gröna lunder, men inte bara det utan också människorna som bodde där. Och till och med de vise männen som styrde det, o, hon tyckte att de var så visa

Atypisk text ...

NU SKA JAG berätta en saga. Den handlar om en människa, Pomperipossa kan vi kalla henne, för det brukar ju folk heta i sagorna. Hon bodde i ett land som vi kan kalla Monismanien, nånting måste vi ju kalla det.

Pomperipossa älskade sitt land, dess skogar, berg och sjöar och gröna lunder, men inte bara det utan också människorna som bodde där. Och till och med de vise männen som styrde det, o, hon tyckte att de var så visa och därför röstade hon troget på dem varje gång det skulle väljas vise män till att bestämma i Monismanien. De där som nu hade styrt och ställt i mer än 40 år, de hade ordnat ett så bra **samhälle** tyckte hon, ingen behövde vara fattig där, alla skulle ha sin bit av **välfärdskakan**, och Pomperipossa var lycklig över att hon själv hade kunnat bidra en del till det kakbaket

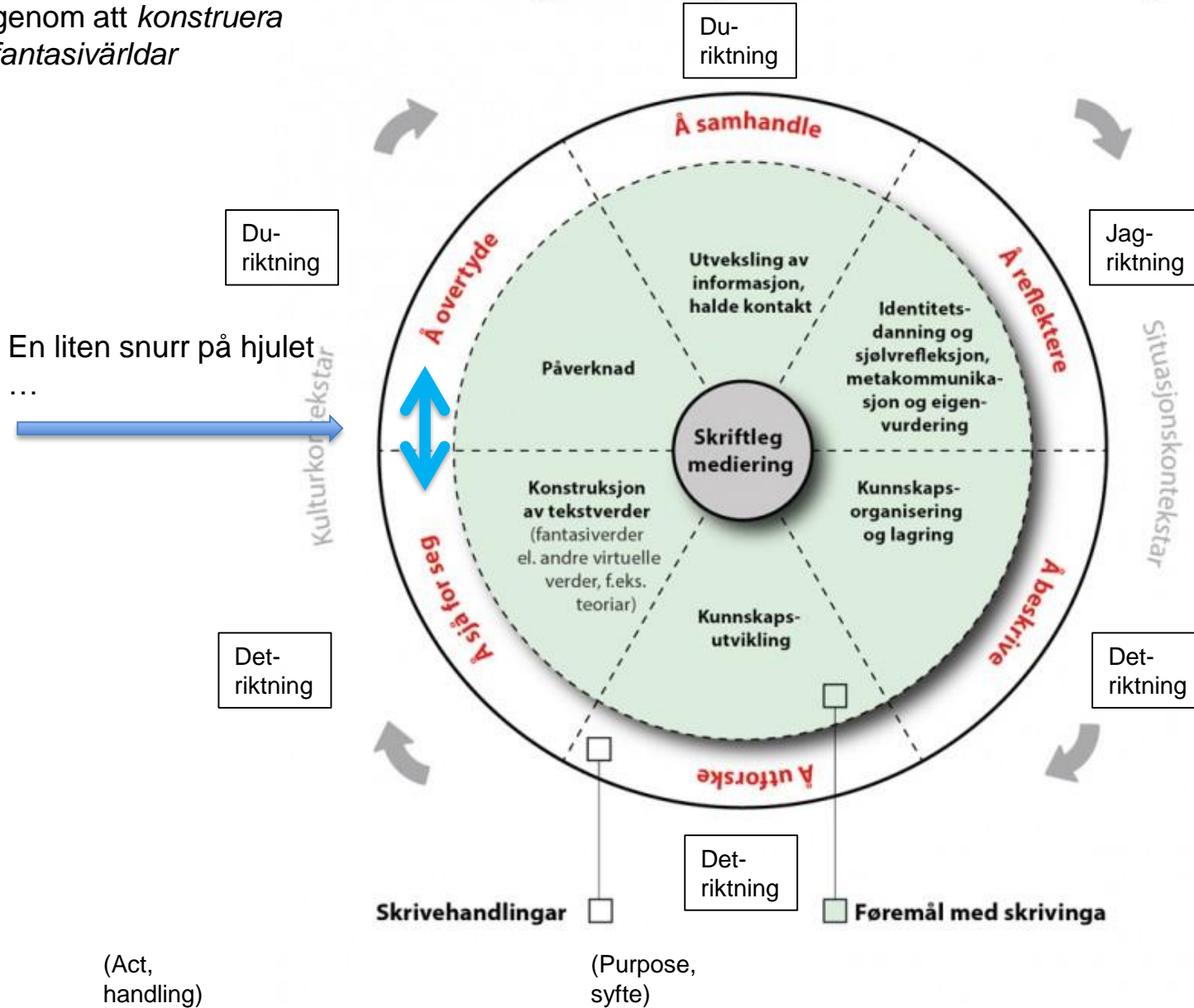
Atypisk text ...

DET FANNS I MONISMANIEN nånting som hette **marginalskatt**. Det betydde att ju mer pengar man tjänade, dess större del av dessa pengar skulle riksskattemästaren ha för att få ihop till **välfärdskakan**. Men mer än **80 á 83 %** ville han inte ta av någon, nej, för han var ju resonabel. "Kära Pomperipossa", sa han, "så där en **17 till 20 %** får du behålla själv och göra med vad du vill." Och Pomperipossa var innerligt nöjd med det och levde glad och lustelig. Ändock fanns det i landet många missnöjda människor som slog på sköldarna och gnydde över "**det höga skattetrycket**" som de kallade det.

(Astrid Lindgren, ur Expressen, mars 1976, jfr Robin Hood)

Skrivehjulet har snurrats ett steg åt vänster – att övertyga genom att konstruera fantasivärldar

Framheving av funksjonelle sider ved skriving

”Lösningen”

Det normala och naturliga är att man följer olika mönster, mer eller mindre nära, beroende på vilken texttyp det är man skriver. Och först när man har skaffat sig förtrogenhet med någon eller några av de möjliga formerna, kan man själv börja utnyttja formen till fullo. Då kan man förändra den och förbättra den.

(Margareta Westman 1980:112)

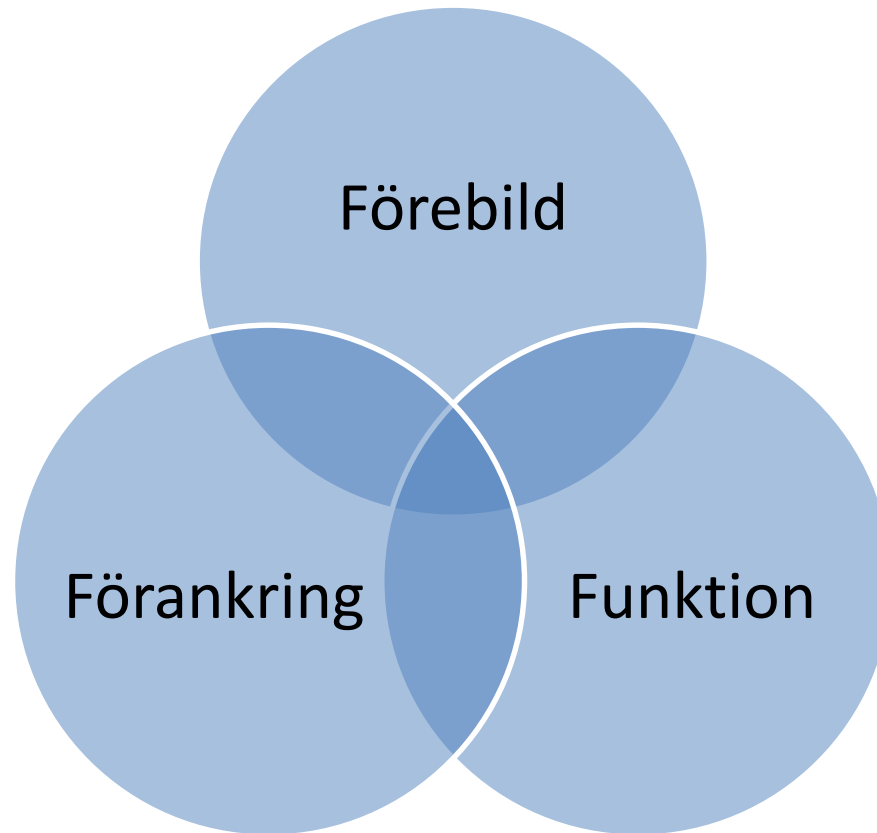
GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SVENSKA SPRÅKET

Undervisningsperspektiv – textsamtalets roll och funktion

Textsamtal i formativt syfte – textsamtal som:

- 1) förankring,**
- 2) funktion och som**
- 3) förebild**

Textsamtal som:

Förankring

Textsamtal av typen *förankring* syftar till att fördjupa bilden av det ämnesfält eller erfarenhetsområde som är aktuellt för skrivförloppet. Det kan handla om att eleverna inför eget skrivande samtalar om egna erfarenheter och kunskaper inom ett ämnesfält, eller om vad man läst i läromedel, facklitteratur, webbaserade källor eller skönlitteratur. Men det kan också vara frågan om samtal som i efterhand förs om vad man lärt sig om ett ämne genom att skriva och läsa varandras texter.

Textsamtal som:

Funktion

Textsamtal av typen *funktion* syftar till att öka förståelsen för vilken funktion elevens text har i den specifika kommunikationssituationen, eller mer generellt till att behandla vilken funktion den aktuella typen av text normalt har för skribent och läsare. Samtal om funktion kan t.ex. inleda skrivförlopp för att tydliggöra syftet med skrivuppgiften och aktuell genre, men samtal av samma typ kan också föras under eller efter elevernas skrivande.

Textsamtal som:

Förebild (i fokus i dag)

Textsamtal av typen *förebild* slutligen är samtal som syftar till att ge förståelse för hur olika texter prioriterar olika språkliga och visuella resurser samt olika organisationsprinciper. Det kan också vara samtal som relaterar specifika elevtexter till ideal eller bedömningskriterier för olika textuella nivåer. Här ryms såväl samtal i form av lärarledda genomgångar av språkliga förväntningar i helklass som parvis responsgivning då denna har fokus på form.

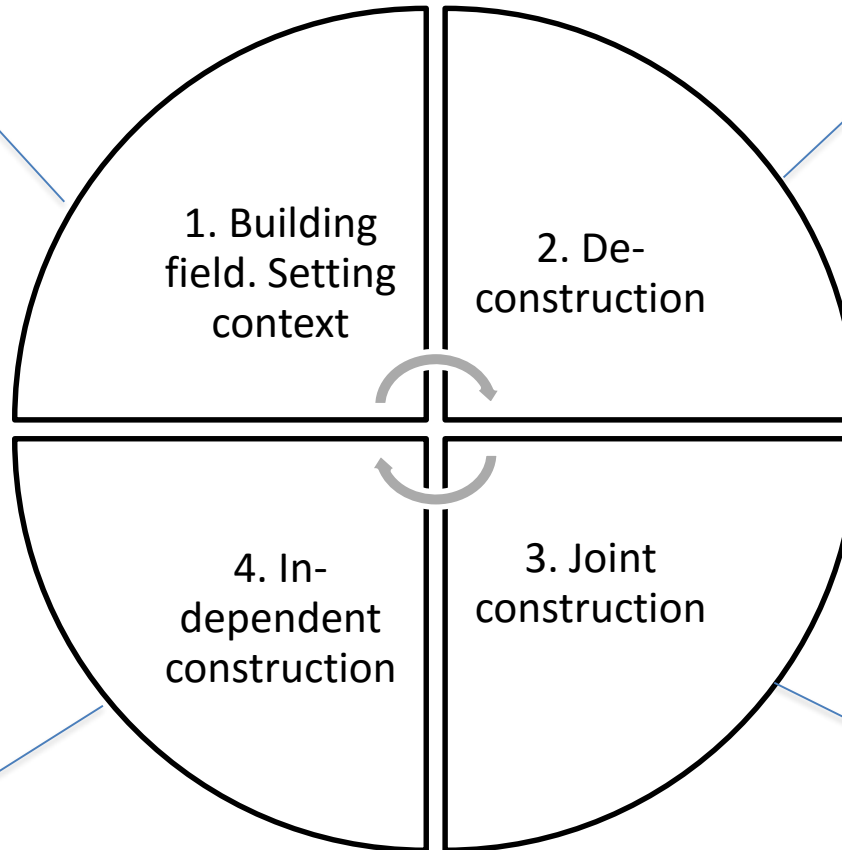
Svarar mot tre sorters skrivundervisningsideal

[S]krivundervisning efter tre olika fokus: innehåll, bruk och form. Förankringssamtal kan beskrivas som innehållsfokuserande, funktionssamtal som bruksfokuserande och förebildssamtal som formfokuserande (Ongstad 2004 s. 280). Men under ett skrivförlopp, en lektion, eller rent av ett enda samtal kan inriktningar växla och kombineras så att t.ex. funktion och förebild diskuteras ihop.

(Holmberg & Wirdenäs 2010)

Hur? Genrehjulet/cirkelmodellen för undervisning

Textsamtal –
förankring och
funktion

Textsamtal –
förebild

Power words

Power grammar

Power composition

Textsamtal

Textsamtal

En kort jämförelse med Norska redskap för bedömning i formativt syfte (och därmed också för textsamtal)

Gemensamma förväntningsnormer för följande vurderingsområden – ”assessment domains”

- Kommunikation
- Ämnesinnehåll
- Textorganisation/-struktur
- Språkanvändning (lexikon, syntax och stil)
- Ortografi (stavning, ordbildning)
- Interpunktion
- Färdighet med det valda mediet, dvs. handskrift eller andra modaliteter

Sedan: fem nivåer per domän/område

- For each domain, a text is thus marked as being at one of the following levels of mastery:
 1. Level of mastery 1: very low level of mastery within the domain (implying that the pupil is ‘at risk level’),
 2. Level of mastery 2: low level of mastery,
 3. Level of mastery 3: as to be expected from most pupils after 4 or 7 years of schooling (implying that the pupil is at a ‘functional level’ and able to cope with daily demands in school),
 4. Level of mastery 4: high level of mastery, or
 5. Level of mastery 5: very high level of mastery within the domain (implying that the pupil is at a ‘challenge level’)

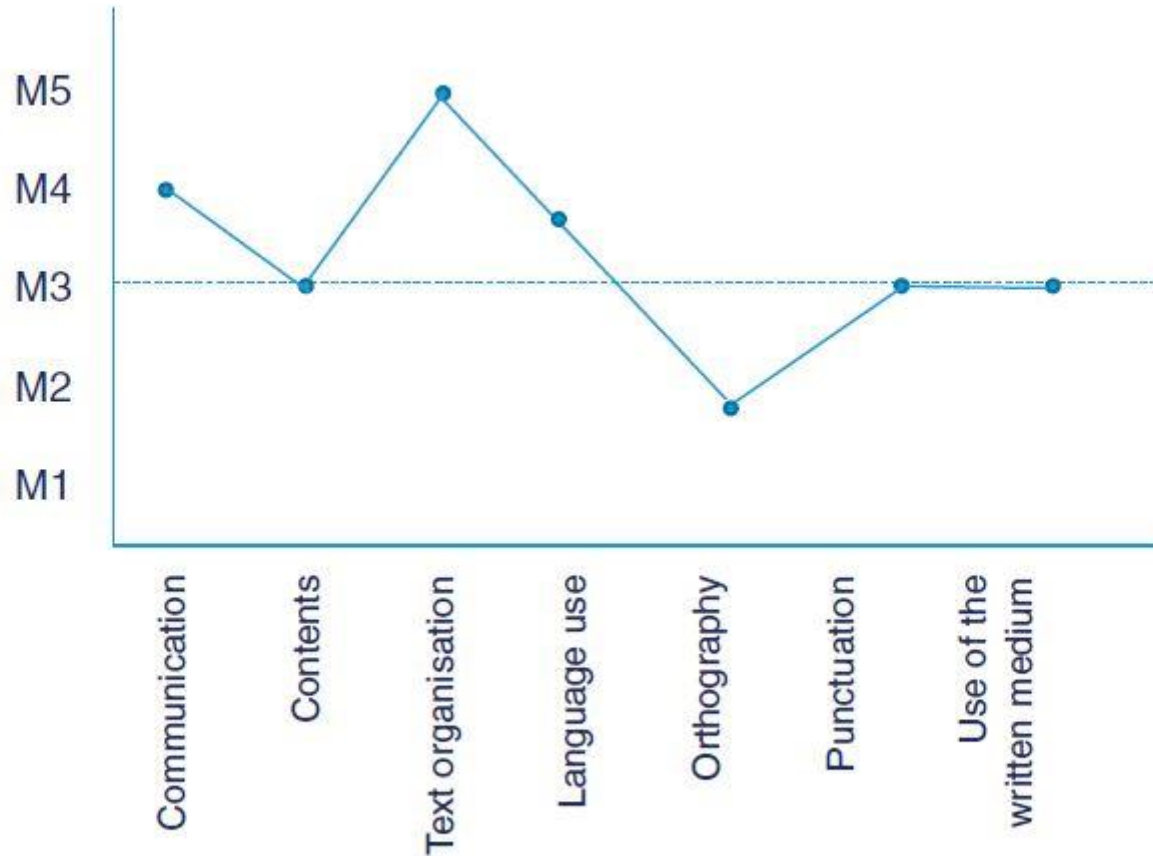

Figure 3. A performance profile for bridging between summative and formative assessment.

Kva er skriveprøva?

Kva er skriveprøva?

Skriveprøva er eit fagovergripande verktøy som skal vere til støtte for skriveundervisinga i alle fag. Tema og vurderingskriteria i skriveprøva er utvikla for å spegle kompetansemåla etter fire og sju års opplæring. Difor passar skriveprøva spesielt bra for lærarar som underviser på femte eller åttande trinn.

Skriveprøva måler elevar si kompetanse i å utføre skrivehandlingar ved å skrive ei lengre, samanhengande tekst med eit bestemt formål og ein bestemd mottakar. Læraren vurderer elevane si kompetanse i å vende seg til ein lesar, skrive med eit relevant innhald, bygge opp teksten på ein tenleg måte, bruke språklege verkemiddel, stove rett og bruke korrekt teiknsetting. Vurderingane danner ein såkalla meistringsprofil som grafisk illustrerer styrker og utviklingsområde for kvar einskild elev og for heile klassen.

Skriveprøvene er ikkje fagspesifikke, og alle lærarar kan bruke dei. Meistringsprofilane gir verdfull innsikt i kva for område av skrivning som det er verd å fokusere ekstra på i skriveundervisinga. De kan også bruke Skriveprøva til samtalar i lærarkollegiet. Elevtekstane gir eit utmerka utgangspunkt for å diskutere tekstnormer i dei einskilde faga.

Skriveprøven

Nøkkelpersoner

Gustaf Bernhard Uno Skar
Prosjektleder for skriveprøven

gustaf@skrivesenteret.no
73 41 27 71 / 916 93 654

Arne Johannes Aasen
Senterleder

arne.j.aasen@skrivesenteret.no
73 55 89 05 / 977 52 967

Lars S. Evensen
Professor II

lars.evensen@skrivesenteret.no
73 59 65 46 /

Anne Holten Kvistad
Rådgiver

anne@skrivesenteret.no
73 41 26 29 /

Pia Farstad Eriksen
Rådgiver

8. trinn

Oppgave 1684: Røyking

Oppgaven i nynorskversjon

Skriv ein tekst der du utforskar årsaker til at røyking var meir akseptert i samfunnet før enn no. Du skriv teksten til eit hefte klassen din lagar om rusmiddel.

Oppgaven i bokmålsversjon

Skriv en tekst der du utforsker årsaker til at røyking var mer akseptert i samfunnet før enn nå. Du skriver teksten til et hefte klassen din lager om rusmidler.

VURDERINGSOMRÅDE 3

8. trinn: Tekstopbygging

Under tekstopbygging skal du vurdere i hvilken grad teksten framstår som en velorganisert helhet. Nivå 3 representerer hva en kan forvente etter sju års opplæring. For et utvalg av nivåene finnes elevteksteksemplene med kommentarer.

Nivå 1, teksten:	Nivå 2, teksten:	Nivå 3, teksten:	Nivå 4, teksten:	Nivå 5, teksten:
<p>- er bygd opp med noen grad av struktur og kan ha noe tekstlig innramming (f.eks. <i>til-fra</i>)</p> <p>- har en viss grad av tematisk sammenheng</p> <p>- viser funksjonell bruk av enkle bindeord som <i>og, så, når, for/fordi, hvis, men</i></p>	<p>- er bygd opp med noen grad av struktur og har antydning til innledning og avslutning</p> <p>- har ofte tematisk sammenheng innenfor de ulike tekstdelene, men strukturen er gjerne oppramsende. Teksten kan ha delvis utviklede avsnitt</p> <p>- viser funksjonell bruk av bindeord som <i>og, så, når, for/fordi, hvis, men, eller.</i></p>	<p>- er bygd opp med formålstjenlig overordnet struktur og har ofte innledning og avslutning</p> <p>-har tematisk sammenheng innenfor de ulike tekstdelene. Teksten har delvis utviklede avsnitt, men de er ikke alltid markert grafisk</p> <p>- viser funksjonell bruk av bindeord som <i>og, så, når, for/fordi, hvis, men, eller, siden.</i></p>	<p>- er bygd opp med formålstjenlig overordnet struktur og har innledning og avslutning</p> <p>- har tematisk sammenheng mellom og innenfor de ulike tekstdelene. Teksten er ofte strukturert gjennom tematiske avsnitt, og disse er ofte markert grafisk</p> <p>- viser funksjonell bruk av varierte bindeord som <i>og, så, når, for/fordi, hvis, men, eller, siden, dessuten, for eksempel.</i></p>	<p>- er bygd opp med formålstjenlig overordnet struktur, f. eks. gjennom en utbygd avslutning og temasetninger i starten av avsnitt</p> <p>- har tematisk sammenheng mellom og innenfor de ulike tekstdelene. Teksten er strukturert gjennom tematiske avsnitt som er grafisk markert</p> <p>- viser funksjonell bruk av varierte og nyanserte bindeord som <i>og, så, når, for/fordi, hvis, men, eller, siden, dessuten, for eksempel, når det gjelder, i tillegg, derimot, uansett, det vil si</i></p>

RØYKING

Før i tiden var det ganske vanlig å røyke. Menn og kvinner røyket hvor de ville, i bilen, og sammen med barn. Kanskje røyket de fordi det var nytt og tøft, eller så følte de bare at de måtte gjøre det. Pappaene brukte å røyke pipe, det høres jo egentlig koselig ut. Det var veldig få som viste hva røyken gjorde med deg.

Etter som tiden gikk fikk man mer og mer opplysninger om hva røyken gjorde med kroppen. Myndighetene begynte å sette opp skilt om hvor de mente det ikke var lov å røyke, som f.eks. på utesteder og kafeer. Forskere og leger, fortalte litt om hva røyken gjorde med deg, men det var fortsatt mange som røyket. Noen prøvde å slutte, men det er ganske vanskelig når du har holdt på en stund. Mange ble kanskje litt flau og redde.

Det ble etter hvert lagd forskjellige metoder å slutte på. Blant annet spesielle tyggegummier. Forskere har funnet ut at det er også farlig for mennesker som er i samme rom, eller i nærheten av en som røyker. Det som skjer med kroppen etter en lang periode med røyking er at du kan få lungekreft, kreft andre steder eller hjerte sykdommer. Lungekreft er en av de vanskeligste å leve med. Kroppen din tåler kanskje ikke så mye som du tror.

Den dag i dag er det fortsatt litt tøft å begynne å røyke, blant annet hos ungdommer. Problemet er at jo tidligere du starter jo mer avhengig blir du. Da blir det vanskeligere å stoppe.

Jeg tenker at folk før i tiden røyket mer fordi at det var nytt, kult og man viste ikke like mye om hva røyken gjorde med kroppen. Det kan sikkert også hende at kjente folk røyket og da ville andre også gjøre det. Nå vet vi hva røyken gjør med deg og din kropp, og at vi derfor ser mer nedst på personer som røyker. Myndighetene har jo også satt opp skilt hvor det står at det er forbudt å røyke på utesteder. Røykere må derfor ofte gå til spesielle plasser for å røyke. Med personene blir jo også litt redd for helsen til en som røyker.

Kommunikasjon

- Temaet for teksten er tydelig. Skriveren etablerer troverdighet ved å markere hva han/hun er sikker og usikker på.
- Stilnivået er passende for et klassehefte om rusmidler.

Språkbruk

- Teksten har variert setningstruktur og et variert ordforråd.
- Noen steder er setningene bygd opp på en lite funksjonell måte [S1].

Innhold

- Innholdet er tilstrekkelig utdypet, f.eks. tas både et samfunns- og et individperspektiv på temaet.

Rettskriving

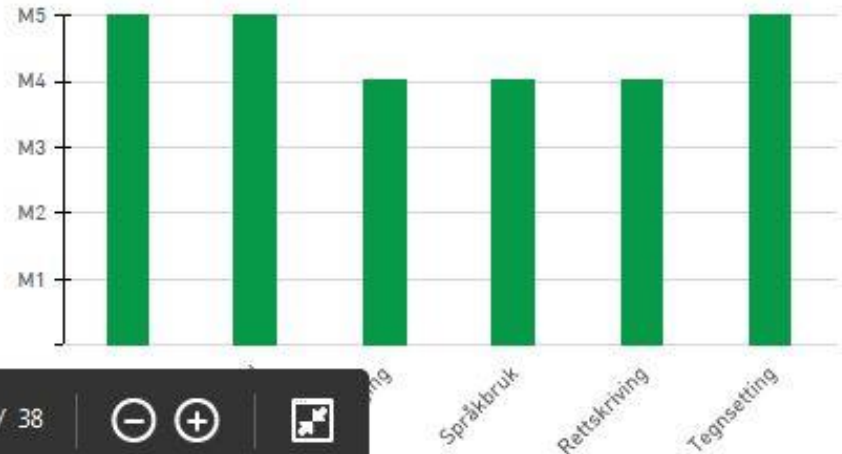
- Ikke-lydrette ord er for det meste riktig skrevet (unntak: *får eksempel, nokk, viste [visste]*).
- Sammensatte ord er for det meste riktig samskrevet.

Tekstopbygging

- Teksten er bygd opp med en hensiktsmessig overordnet struktur som viser en utvikling fra før i tiden til den dag i dag. Avslutningen er til dels oppsummerende, men den stopper brått.
- Sammenhengen innenfor tekstdelene er av og til uklare, f.eks. tar tredje avsnitt for seg ulike sider ved røyking uten at momentene er eksplisitt relatert til hverandre.

Tegnsetting

- Det er komma mellom helsetninger som er bundet sammen med konjunksjon, ved oppramsing og foran forklarende tillegg.

Omöjligt uppdrag?

Kunskapskraven i läroplanen är obegripliga. Det hävdar en lärare i Stockholm, som nu anmäler Skolverket till Justitieombudsmannen (JO) för brott mot språklagen. [...] ”Personligen tycker jag att det vore en poäng att eleverna kunde förstå de kriterier mot vilka de bedöms!”, skriver han i sin anmälan.

(Hämtat 2014-02-06 från <http://www.lararnasnyheter.se>)

Omöjligt uppdrag?

Som språkforskare sliter jag mitt hår när jag blir tillfrågad av lärare om vad som exempelvis är skillnaden mellan att använda begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt, **relativt väl** fungerande sätt eller **väl** fungerande sätt. I bakhuvudet dunkar ”Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta”.

(Caroline Liberg i/på Skola och samhälle, 2015)

Omöjligt uppdrag?

Detta är med andra ord ett exempel på **en reform som sjösatts utan att den forskningsbaserats** samt förankrats och förberetts i verksamheten. [...]

Detta är också ett exempel på **betydelsen av ett utvecklat yrkesspråk. Ett sådant yrkesspråk är något som växer fram successivt genom kollegiala samtal.** Stöd för detta kan ges genom forskning som på ett systematiskt sätt undersöker hur man kan tala om utveckling av olika aspekter av kunskap inom ett ämne.

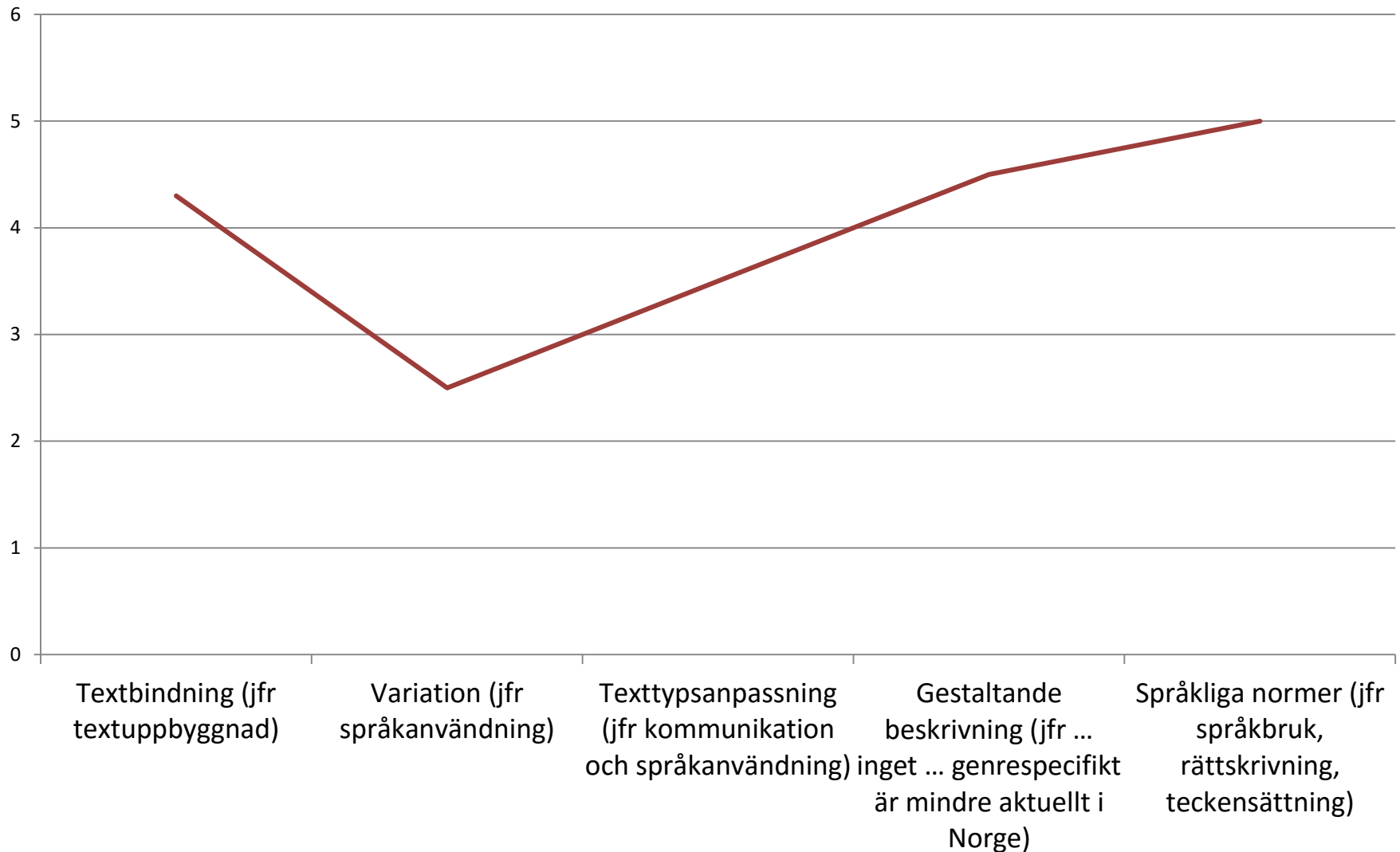
(Caroline Liberg i/på *Skola och samhälle*, 2015)

Ur Holmberg och Wirdenäs 2010:

”Det kan också vara samtal som relaterar specifika elevtexter till ideal eller bedömningskriterier för olika textuella nivåer.”

Våra kunskapskrav som *åtminstone* formativa textprofileringsinstrument (minns William dock ...)

Tack för att jag fick er uppmärksamhet!

Att skriva är att välja, och att välja är att uttrycka frihet

(Klas Östergren)

Referenser

Holmberg, Per (2006). Funktionell grammatik för textarbete i skolan. I: Lindberg, I & K. Sandwall (red.). *Språket och kunskapen – att lära på sitt andraspråk i skola och högskola. Rapport från nordisk konferens den 7–8 oktober 2005 i Göteborg.* (Rapporter om svenska som andraspråk 7.) Göteborg: Institutet för svenska som andraspråk.

Holmberg, Per (2009). Text, språk och lärande. Introduktion till genrepedagogik. I: Olofsson (red.). *Symposium 2009. Genrer och funktionellt språk i teori och praktik.* Stockholm: Stockholms universitets förlag.

Holmberg, Per (2013). Att skriva förklarande text. Text som deltagande i praktiker och aktiviteter. I: *Text, kontext och betydelse. Sex nordiska studier i systemisk-funktionell lingvistik.* S. 53–72. Södertörn: Södertörns högskola.

Holmberg, Per (2014). Genre under förhandling. Gymnasister skriver deckare. I: Boglind, Ann, Per Holmberg & Anna Nordenstam (red.). *Mötesplatser. Texter för svenskämnet.* Lund: Studentlitteratur. S. 111–130.

Referenser

Holmberg, Per & Karolina Wirdenäs (2010). Skrivpedagogik i praktiken. Textkedjor, textsamtal och texttypologier i tre svensklärares klassrum. *Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning*, Nr 20. Uppsala: institutionen för nordiska språk, s. 105–131.

Ledin, Per, Per Holmberg, Karolina Wirdenäs & Daroon Yassin (2013). Skrivundervisning bör ha tydliga mål. TOKIS: En skrivpedagogisk modell för textaktiviteter och textsamtal i skolan. I: *Resultatdialog 2013*. (Vetenskapsrådets rapportserie 4:2013.) Stockholm: Vetenskapsrådet. S. 89–101.

Martin, J.R. (2013). Embedded literacy: Knowledge as meaning. *Linguistics and Education*, 24, s. 23– 37.

Nordenfors, Mikael (2017). *Elevernas texter. Redskap för textanalys, textsamtal och bedömning*. Lund: Studentlitteratur.

Nordenfors, Mikael & Robert Sjöberg (2015). Generell och ämnesspecifik skrivkompetens. I: *Tolka och skriva text i skolans alla ämnen*. Modul för Skolverkets Läs- och skrivportal. Göteborg/Stockholm: Institutionen för svenska språket/Skolverket.